

**VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ACADEMIA,
MARIBOR**

DIPLOMSKA DELO

**POSTOPEK IZDELAVE DOKUMENTARNEGA
FILMA KAMNICA**

Kandidat: Jan Sterniša

Študent študija ob delu

Številka indeksa: 11190170008

Program: Medijska produkcija

Mentorica: mag. Irena Bedrač

Maribor, september 2010

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Jan Sterniša, št. indeksa 11190170008, sem avtor diplomskega dela z naslovom Postopek izdelave dokumentarnega filma Kamnica,

ki sem ga napisal pod mentorstvom mag. Irene Bedrač

s svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena diplomska naloga izključno rezultat mojega dela,
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženi nalogi, navedena oz. citirana skladno s pravili Višje strokovne šole Academia,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del oz. misli, kot moje lastne – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah; UL št. 16/2007; (v nadaljevanju ZASP), prekršek pa podleže tudi ukrepom VSŠ Academia skladno z njenimi pravili,
- skladno z 32. členom ZASP dovoljujem VSŠ Academia objavo diplomske naloge na spletnem portalu šole.

Maribor, september 2010

Podpis študenta:

ZAHVALA

Za strokovno pomoč in mentorstvo pri diplomski nalogi se zahvaljujem g. Ireni Bedrač.

Še posebej se zahvaljujem g. Bojani Samarin za lektoriranje diplomske naloge.

Prav tako se zahvaljujem Maji Skakić za prevod povzetka iz slovenščine v angleščino.

Zahvala gre tudi moji mami Blanki, za podporo pri pisanju diplomske naloge.

POVZETEK

Produkcija filma je skupek več različnih panog, kot so ustvarjanje projektne dokumentacije, pisanje scenarija, snemanje, režiranje in montaža. Panoge so si med seboj različne in zahtevajo strokovnost, možno pa je, da več del hkrati opravlja en sam človek. To se pri ustvarjanju dokumentarnih filmov dogaja pogosto, avtor velikokrat prevzame še vlogo scenarista ali režiserja.

Dokumentarni film Kamnica je 10 minut dolg film o kraju blizu Maribora. Film je nastal kot projektna naloga pri predmetu Projektno delo – video produkcija, ki smo ga imeli v 2. letniku programa Medijske produkcije. Avtorja projekta sva bila sošolec Nejc Sorko in jaz, najina mentorica pa je bila mag. Irena Bedrač.

Diplomska naloga je predstavitev te moje projektne naloge in analiza poteka ustvarjanja dokumentarnega filma. V nalogi bom skušal ugotoviti, če je bila produkcija učinkovita, koliko je film vreden in kako bi poskrbel za njegovo distribucijo. Prav tako je natančno opisano moje razmišljanje o projektni nalogi; od kod sem črpal ideje, kako sem premagoval ovire in česa sem se ob delu naučil.

Ključne besede: film, produkcija, dokumentarec, Kamnica, intervju, snemanje, montaža, raziskovanje

ABSTRACT

Film production (or filmmaking) is a whole process, consisting of many different tasks, as are managing project documentation, scriptwriting, shooting, directing and editing. These tasks differ a lot and demand professionalism, although it is possible that one person does more than just one task. When creating a documentary this is often the case. Author often takes over the role of scriptwriter or director at the same time.

Documentary Kamnica is a 10-minute long film about a settlement near Maribor. It was made as a project assignment at the school subject Project work – Video production, which we had in our second year of Media Production programme. Nejc Sorko and I, Jan Sterniša, are authors of this project and our mentor was Irena Bedrač, M.A.

This paper is a presentation of my project assignment and an analysis of the process of making a documentary. In my paper I shall try to find out whether production was effective, how much the film is worth and how to distribute it. Also, my reflection about the project work is described in detail; where I got ideas, how I overcame difficulties and what I learnt during the process.

Key words: film production, documentary, Kamnica, interview, shooting, editing, research.

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD.....	8
1.1	Opredelitev obravnavane teme	8
1.2	Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela	8
1.3	Predpostavke in omejitve	9
1.4	Predvidene metode raziskovanja	9
2.	DOKUMENTARNI FILM	10
3.	POSTOPEK IZDELAVE DOKUMENTARNEGA FILMA KAMNICA	12
3.1	Razvijanje ideje	12
3.2	Pričetek snemanja	16
3.2.1	Snemanje Kamnice in njene okolice	16
3.2.2	Snemanje na Mariborskem otoku	21
3.2.3	Snemanje na pobočjih Rošpoha	22
3.2.4	Cerkev svetega Martina	23
3.2.5	Intervju s Stanetom Selom	24
3.2.6	Snemanje na Urbanu inv okolici	26
3.2.7	Zaključek snemanja	27
3.3	Sestavljanje besedila	28
3.3.1	Priprave na raziskovanje in pisanje	28
3.3.2	Zbiranje podatkov	28
3.3.3	Pisanje besedila	33
3.3.4	Snemanje govora	36
3.4	Snemalna knjiga	38
3.5	Montaža	42
3.5.1	Ustvarjanje zasnove	42
3.5.2	Prekrivanje in dodelava	46
3.5.3	Finalizacija	47
3.5.4	Odpravljanje napak	48
4.	GANTOGRAM	50
5.	OVREDNOTENJE DOKUMENTARNEGA FILMA	51
5.1	Obračun stroškov	51
5.1.1	Stroški dela	51
5.1.2	Materialni stroški	52
5.1.3	Amortizacija	53
5.2	Končni obračun	54
6.	DISTRIBUCIJA DOKUMENTARNEGA FILMA	55
6.1	TV postaje	55
6.2	Kulturne ustanove	55
6.3	Turistična društva	56
6.4	Državne ustanove	56
6.5	Cerkvene ustanove	57
6.6	DVD distributerji	57
7.	ZAKLJUČEK	58
8.	LITERATURA IN VIRI	59

8.1	Literatura	59
8.2	Internetni viri	59

KAZALO SLIK

Slika 1: Zemljevid Kamnice	15
Slika 2: Jama.....	17
Slika 3: Na Hudičevih skalah	19
Slika 4: Na strehi objekta Mariborski otok.....	21
Slika 5: Cerkev svetega Martina v Kamnici.....	24
Slika 6: Pred hišo smučarskega skakalca Staneta Sela.....	25
Slika 7: Panoramski posnetek Maribora in Kamnice	39
Slika 8: Posnetek glavnega oltarja cerkve svetega Martina	40
Slika 9: Posnetek poti na izletniško točko Hudičeve skale	41
Slika 10: Namizje računalniškega programa Adobe Premiere Pro CS 3	43

KAZALO TABEL

Tabela 1: Gantogram	50
Tabela 2: Kalkulacija.....	54

1. UVOD

Pri predmetu projektna naloga smo dobili nalogo, da načrtujemo projekt in ustvarimo video izdelek. Uvrstiti smo se morali v skupine po trije študentje, sam sem se dogovoril s sošolcem Nejcem Sorkom, ker ga bolje poznam kot ostale in ker sva že prej sodelovala. Ker je študentov malo, sva v skupini ostala sama. To nama je otežilo delo, vendar sva zaradi tega imela pri ustvarjanju več svobode. Tema projekta je bila poljubna, odločila sva se lahko za igrani ali dokumentarni film. Slednji se nama je zdel bolj izvedljiv. Nisva dolgo premišljevala o temi, Nejcu se je porodila ideja, da bi posnela krajši dokumentarni film o Kamnici pri Mariboru, kjer Nejc živi. Meni se je zdela ideja odlična, saj živim v bližini in mi kraj ni tuj. Razdelila sva si vloge pri projektu. Jaz sem poskrbel za scenarij, Nejc pa za snemanje, pri montaži pa sva sodelovala oba. Ker je bil to šolski projekt nisva imela težav s financiranjem. Kamero sva dobila na šoli, večino vlog v produkciji sva prevzela sama, pomagali so nama še znanci, ki za to niso zahtevali plačila.

1.1 *Opredelitev obravnavane teme*

Za diplomsko nalogo o ustvarjanju dokumentarnega filma sem se odločil, ker smo pri predmetu Projektna naloga ustvarili vsak svoj film, v katerega sem vložil veliko energije in veselja. Dela je bilo veliko, trajalo je več tednov, v tem času sem dobil veliko novih izkušenj, ki so vredne, da jih omenim v diplomski nalogi. Imel sem svoj način reševanja problemov, velikokrat si nisem pomagal s kakšno literaturo ali z vprašanji, ampak sem rešitve ugotovil sam. Moje razmišljanje o reševanju teh problemov se mi zdi idealno za raziskovalni del diplomske naloge, podprto z argumenti različne literature na temo produkcije filma.

Sam dokumentarni film govori o kraju Kamnica, kar pove že naslov. Zgodba 10-minutnega dokumentarca združuje turistični in zgodovinski pogled na vas, film bi lahko služil kot predstavitev kraja tistim, ki ga ne poznajo, ali pa bi ga radi obiskali. Predvsem me zanima, koliko je film vreden in kako bi poskrbel za njegovo distribucijo. Zanima me, kako oz. če bi se sploh lahko preživljal z izdelovanjem dokumentarnih filmov ter kdo takšne stvari sploh kupuje oz. kako ustvarjalci dobijo plačilo za svoje delo.

1.2 *Namen, cilji in osnovne trditve diplomskega dela*

Namen mojega diplomskega dela je analizirati potek ustvarjanja dokumentarnega filma ter ga podpreti z argumenti strokovnjakov.

Cilj diplomskega dela je ugotoviti:

- kako učinkovito je potekala produkcija filma
- koliko je vredna produkcija filma

– komu bi lahko film prodal

1.3 Predpostavke in omejitve

Predpostavka je, da je kakovost dokumentarnega filma oz. reportaže dovolj dobra za objavo na televiziji, kar pomeni, da je film nekaj vreden in bi ga lahko prodal.

Posebnih omejitev nisem našel, saj diplomska naloga temelji na projektu, na katerem sem sam delal.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Za raziskovanje bom uporabil strokovno literaturo na temo produkcija, snemanje, montaža, film, televizija. Za raziskovanje bom uporabljal tudi internet, pri tem bom pazil na to, da bodo informacije resnične. Večino podatkov nameravam dobiti na spletni strani Wikipedia, spletna enciklopedija. Z internetom si bom pomagal tudi pri razlagi strokovnih besed.

2. DOKUMENTARNI FILM

Dokumentarni film je zvrst filma, katerega namen je dokumentirati neki resnični dogodek. Beseda dokumentarni film kot zvrst je bila prvič dodeljena filmu ameriškega filmskega ustvarjalca Roberta Flahertyja v dvajsetih letih prejšnjega stoletja. Besedo oz. zvrst je ustvaril škotski filmski kritik in pionir britanskega in kanadskega dokumentarnega filma John Grierson. Ta je v nekem časniku leta 1926 napisal recenzijo za Flahertyjev film *Moana* in dodal, da ima ta film dokumentarno vrednost, saj je spremljal življenje domorodcev na otoku Savai'i na južnem Pacifiku. Menil je, da se lahko duh časa in prostora bolj realno ter iskreno zajame v dokumentarnem kot pa v igranem filmu. Še več, namigoval je na novo umetniško zvrst (http://en.wikipedia.org/wiki/John_Grierson, 05.09.2010). Seveda pa so dokumentarni filmi izhajali, že preden je ta postal žanr. Prvi filmski posnetki nasploh, ki sta ju posnela brata Lumiere v 19. stoletju, so bili dokumentarnega značaja. Najbolj znana sta odhod delavcev iz tovarne in prihod vlaka na postajo. Tukaj ni bilo nič igranja med akterji ali postavitvev scen, vse je bilo avtentično, resnično. Ker takrat še niso gledali na film enako kot danes, so denar služili bolj na račun novosti, saj so ljudje z veseljem plačali, da so film lahko videli. Korak naprej so šli doktorji in znanstveniki, znan je francoski kirurg, ki je snemal svoje operacije in tako videl, kje dela napake. Kasneje je te posnetke izdal kot kompilacijo kirurških filmov za znanstvene namene. Na začetku 20. stoletja so postajali popularni filmi, ki bi jih danes uvrstili v popotniške dokumentarce. Filmski ustvarjalci so hodili na odročne kraje in snemali življenje tamkajšnjih ljudi, npr. Indijance v Ameriki. Po letu 1900 so se začeli snemati igrani filmi, imeli so zgodbo, igralce in scenografijo. Flaherty je ta čas izkoristil za snemanje svojih dokumentarnih filmov, pri katerih si je pomagal z manipulacijo igralcev in scen. Tak film je bil njegov *Nanook of the North*, posnet leta 1922. Prikazoval je vsakdanje življenje ljudstva Inuk na severnem tečaju. V resnično okolje je postavil resnične ljudi, ti so igrali sami sebe in delali to, kar drugače tudi počnejo, z občasnimi uprizorjenimi scenami (http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Flaherty, 05.09.2010). Novost so bile tudi t.i. simfonije mest, ti filmi so prikazovali življenje ljudi v mestih, brez uprizarjanj. Njihov cilj je biti prikazati ljudi kot produkte okolja, v katerem živijo, filme so šteli za avantgardo. Po letu 1920 so začeli film uporabljati v propagandne namene, da bi pridobili ljudstvo na svojo stran. Eden bolj znanih in dobro narejenih je *Triumph des Willens*, nemški nacistični propagandni film, ki ga je ustvarila inovativna Leni Riefenstahl (http://en.wikipedia.org/wiki/Leni_Riefenstahl, 05.09.2010). Še ena pomembna osebnost je bil Dziga Vertov, Rus židovskega porekla, pionir sovjetskega dokumentarnega filma in filmski teoretik. Tudi on je bil podobnega mišljenja kot Grierson, vendar Vertov ni maral igranja in uprizarjanja scen. Bil je mnenja, da se drama najbolje prikaže s prikazovanjem resnice. Njegove filmske teorije in praksa naj bi pripomogli k stvaritvi stila Cinema verite, pri katerem so se filmski ustvarjalci striktno držali pravil, da ne posegajo v dogajanje, ampak samo opazujejo. Za te je značilno, da ne vsebujejo vnaprej pripravljenih intervjujev in da so snemani iz roke. Takšen način snemanja dokumentarcev je zahteval novejšo tehnologijo, kot so manjše, ročne kamere in možnost snemanja govora, odvisen pa je bil od osvetlitve, saj se je snemanje dogajalo izven studijev (http://en.wikipedia.org/wiki/Dziga_Vertov, 05.09.2010). Danes so dokumentarni filmi narejeni v raznih stilih in želijo doseči različne cilje. Nekateri so postali celo "box office" hiti, kot npr. *Fahrenheit 9/11*, znanega Michaela Mooreja. So vedno bolj popularna oblika, veliko filmov nastane po želji za dobičkom in ne po sporočilnosti. Nekatera podjetja jih delajo tudi

za promoviranje lastnih izdelkov kot npr. t.i. "making of" dokumentarcev, ki prikazujejo proces izdelovanja filma ali video igre (http://en.wikipedia.org/wiki/Documentary_film, 05.09.2010).

Do danes se je razvilo precej žanrov oz. stilov znotraj dokumentarnega filma, ti se razlikujejo po načinu pripovedi in po cilju ki ga želijo doseči. Ameriški teoretik dokumentarnega filma Bill Nichols je svoje študije posvetil iskanju razlik med stili oz. načini prezentacije. Poetični dokumentarni filmi skoraj ne vsebujejo retorične pripovedi, interpretacijo filma prepustijo gledalcem z ogledom dolgih umetniških posnetkov. Akterji in dogodki se ne razvijajo, s tem ustvarijo določeno razpoloženje, ki je prisotno do konca. Razlagalni dokumentarni filmi so nasprotje poetičnega, saj imajo premišljeno retorično pripoved, ki na objektivni in posplošen način razloži dogajanje, istemu principu sledijo tudi posnetki. Opazovalni dokumentarni film pa običajno ne vsebuje pripovedovalca, gledalci spremljajo dogajanje in si ga sami interpretirajo. Posnetki so ponavadi dolgi, rezov med njimi skoraj ni. Nasprotje tega je interaktivni dokumentarni film, kjer avtor filma pride v ospredje dogajanja. Pripoved je subjektivna in polna argumentov. Film niso striktno vezani na samo en način, so mešanica več načinov hkrati, eden pa prevladuje. Na voljo je več tehnik, ki podprejo pripoved pri dokumentarnem filmu. Osnova je govor pripovedovalca v ozadju ali pred kamero. Intervjuji dodajo filmu realizem, saj nam prikažejo mnenje nekoga drugega kot pripovedovalca. Če so na voljo, so prisotni tudi arhivski posnetki, ko pa jih ni, si ustvarjalci lahko pomagajo z rekonstrukcijami dogodkov ali umetniškimi posnetki, ki popestrijo pripoved. Od tehnik je tudi odvisno, kakšen način prezentacije bo film imel, saj nekatere določenih tehnik ne dopuščajo (http://en.wikipedia.org/wiki/Documentary_mode, 05.09.2010).

3. POSTOPEK IZDELAVE DOKUMENTARNEGA FILMA KAMNICA

"Za ustvarjalce dokumentarnih filmov je znano, da lahko opravljajo delo producenta, režiserja, snemalca in scenarista hkrati. Ti sami ustvarijo, razvijajo in financirajo svoje projekte. To delo zahteva tudi močno vdanost, sploh če traja več mesecev ali celo let." (Irving, Rea, 2006, 95).

3.1 *Razvijanje ideje*

Začel sem premišljevali, kako bi reportaža potekala in kaj od zanimivosti bi omenil. Ker živim blizu, poznam Kamnico. To mi je pospešilo v mislih ustvariti grobo idejo. Sprva sem se osredotočal na zgodovino Kamnice, saj me zgodovina najbolj zanima. Skušal sem predstaviti Kamnico kot vas s starinskim videzom, a sem se motil. Je preblizu Maribora, da bi imela takšen izgled, veliko je novih hiš, ki z modernimi oblikami kvarijo vaško podobo, ampak tako je danes z vsemi kraji.

Z Nejcem sva se posvetovala. Spomnil me je še na druge stvari, ki bi jih lahko omenila. Južno od Kamnice na reki Dravi stoji Mariborski otok, tam je tudi kopališče. Med Kamnico in Mariborom se nahaja konjeniški klub s hipodromom, pobočja severno od Kamnice so znana po kmečkem turizmu in izletniških točkah.

Do sedaj še nisem pisal nobenega govora, zato nisem imel ideje, kako dolg bo moral biti tekst. Za pomoč sem zaprosil svojega starega očeta, ki se prav tako spozna na Kamnico, saj rad potuje in spozna slovenske kraje. Dal mi je knjižico z imenom Kamnica. Ta knjižica pa ne opisuje vasi, temveč le kamniško cerkev, zato sem se odločil, da bom pogledal še v univerzitetni knjižnici. Tam sem dobil knjigo Moja Kamnica, kjer avtorja Stanka in Božidar Damjan opisujeta vas in njeno okolico. Na hitro sem jo prelistal. Po naslovih poglavij sem razbral, da opisujeta zemljepisno podobo kraja, zgodovino, cerkev ter druge zanimivosti, nekatere poznam od prej. To mi je dalo navdih za nove ideje, vendar nisem nameraval hiteti.

Pogledal sem še na internet, kjer sem našel nekaj strani v zvezi s krajem. Sprva sem pogledal na sl.wikipedia.org, kamor vedno najprej pogledam, kadar raziskujem. Na tej strani sem izvedel nekaj zanimivosti, med drugimi to, da je bilo prvotno ime vasi Gams, in da tukajšnja legenda pravi, da so na tem mestu plemiči lovili gamse. Začeli so videvati enega z zlatimi rogovi, ta pa se je kasneje spremenil v svetega Martina. Tako je Kamnica dobila svoje prvotno ime in domnevni grb, na katerem najdemo podobo gamsa. Te legende kasneje nisem zasledil v nobeni knjigi, pa tudi grba nisem našel. Nekateri pravijo, da ga kraj sploh ni imel.

Pri brskanju na internetu sem naletel na odsek o Kamnici na internetni strani občine Maribor, www.maribor.si/. Tukaj so zapisani vsi strokovni podatki o Kamnici, kot je število prebivalcev v različnih obdobjih, velikost površine in obsega vasi. Našel sem tudi predstavitev kraja. Zvedel sem, da ima Kamnica več predelov, ti so Center, kjer je staro vaško

jedro, zahodno je Kamniška Graba, predel vasi, poseljen s stanovanjskimi hišami, južno od centra nad reko Dravo je predel Nad elektrarno, severno od Kamnice pa se razprostirajo tri strma pobočja, in sicer Šober, Medič in Rošpoh, ki so posajena z vinogradi. Piše tudi, da ima kraj vse, kar potrebuje, šolo, vrtec, pošto, gostilne, cerkev, zdravstveni dom, trgovino, pokopališče. Tukaj sem nameraval izpostaviti, koliko prebivalcev ima vas in kako je velika, vendar so se mi zdeli ti podatki kasneje dolgočasni. Sledi krajša predstavitev Kamnice, iz katere se da zaslediti še nekatere zanimivosti, kot so to, da se večji del prebivalstva ukvarja s sadjarstvom, kmetijstvom, vinogradništvom, živinorejo in gozdarstvom.

Naslednja stran, ki je pomembna, je www.kamnica.net/, ki je posvečena kraju. Tukaj najdemo novice iz Kamnice, predstavitev vasi, kratek zgodovinski pregled in še kaj. Tukaj sem dobil predvsem grobo sliko, kakšna je bila zgodovina tega zaselka. Nekaj podatkov pa je tudi o turizmu, izletniških točkah in najdemo seznam naslovov okoliških kmetov, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom in prodajo pridelkov.

Z Nejcem sva se naslednji dan srečala na pijači. Izmenjala sva si ideje o vsebini in stilu dokumentarca. Stili dokumentarnih filmov vsebujejo intervjuje, govore s slikovnim materialom za popestritev teksta in resnične posnetke. Nekateri dokumentarni filmi vsebujejo elemente vseh stilov. Ključ do dobrih filmov je fleksibilnost (Irving, Rea, 2006, 157).

Na tak dokumentarec sva merila midva, hotela sva imeti vsega po malem. Pogovorila sva se o tem, kar trenutno veva o Kamnici. Ker sam tam živi, je vedel zanimivosti, ki jih v knjigi ne bi našel. V bližini njegovega doma se namreč nahaja jama, ki naj bi nekam vodila. Ko je bil Nejc mlajši, jo je s prijatelji raziskoval, vendar ni našel nobenega rova. Odločila sva se, da bova jama vsekakor omenila, saj o čem takim še ni pisal noben medij. Omenil je še nekaj drugih točk v kraju, o katerih krožijo legende. Vsake toliko časa bo omenjena ena legenda, zato da bo popestrila pripoved. Vsak scenarij je povezan s trenutki povečanih čustev. Znati identificirati takšne trenutke, maksimirati njihov vpliv in jih porazdeliti v zanimiv vrstni red je bistveni del scenarija (Edgar-Hunt, Marland, Richards, 2009, 129).

Spomnila sva se tudi na idejo o prehodih v filmu, natančneje prehodih med posameznimi sekvencami. Poskušala sva v ozadje slike postaviti zemljevid, ki bi gledalca vodil po različnih točkah v Kamnici, zato da bi dobil idejo, kje se kaj nahaja. Za enkrat sva idejo pustila odprto in ji dala čas, da se razvije.

Ponovno sem se slišal s starim očetom, ki ga je najina projektna naloga začela bolj zanimati. Povabil sem ga, da z nama sodeluje oz. nama pomaga. Ker je odprta in komunikativna oseba, bi nama prišel zelo prav za vzpostavljjanje stikov z ljudmi, s katerimi se bova srečevala. Sicer pa se je tudi sam ukvarjal z grafičnim oblikovanjem, fotografiranjem, slikanjem in še s čim, tako da nama še ena kreativna oseba ne bi »škodila«.

Za dokumentarec potrebujeva vsaj en intervju, ker pa sem projekt vzel bolj resno, sem želel imeti več intervjujev, da bi film popestril. Sprva nisem vedel, na koga bi se obrnil, Nejc mi je povedal, da je avtor knjige Moja Kamnica Božidar Damjan, tudi učitelj, in da bi morda lahko bil najin intervjuvanec. Ideja se mi je zdela dobra, prav nama bi prišel nekdo, ki se spozna na zgodovino in domoznanstvo kraja.

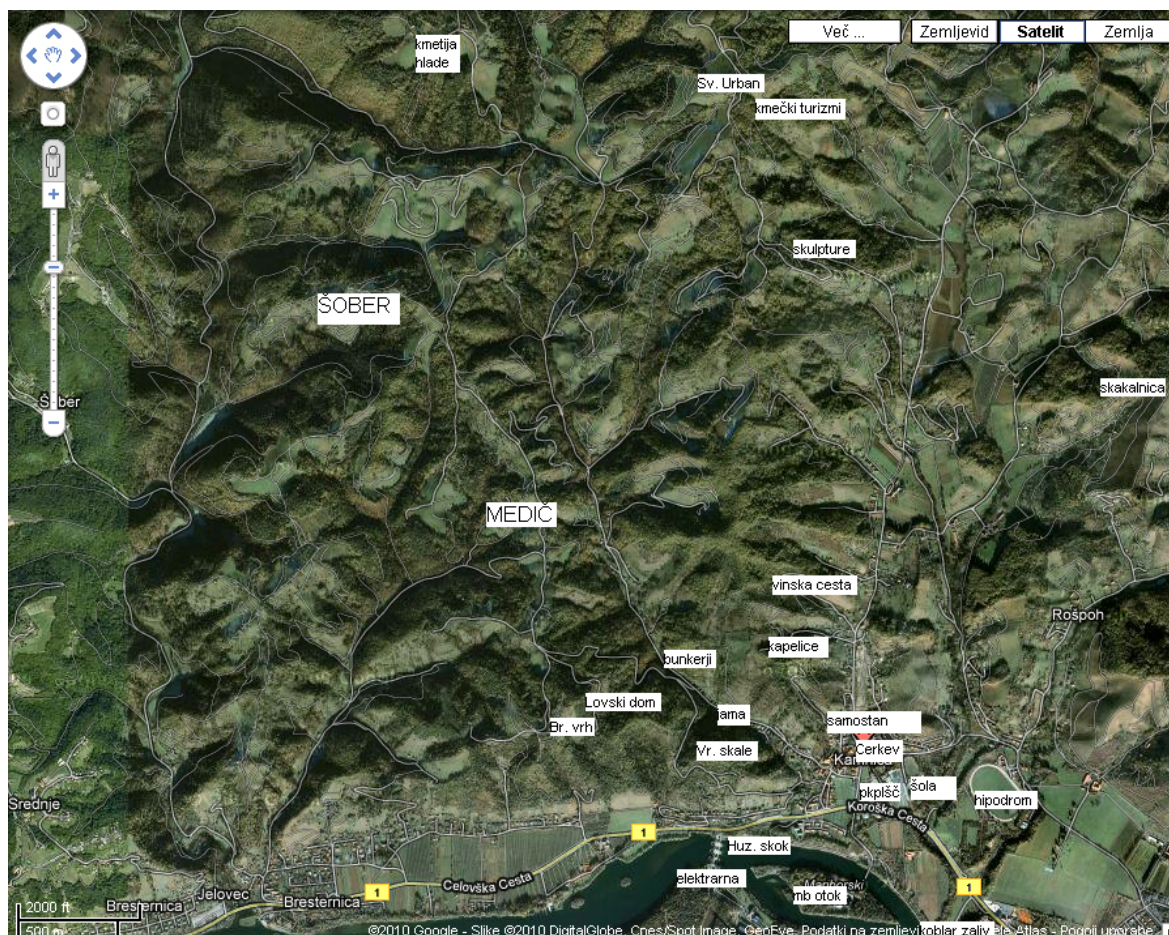
Stari oče mi je svetoval, da bi moral povprašati na zavodu za kulturo v Kamnici, tam bi nama lahko pomagali najti kakšno osebo, ki jo je vredno intervjuvati. Naslednji dan smo se vsi trije sestali tam in potrkali na vrata tajnika. Pozdravil nas je ne preveč prijazen gospod, ki nam je začel razlagati, kje vse lahko najdemo podatke o Kamnici na internetu, edina oseba, ki pa se mu je zdela vredna intervjuja, je bil prav Božidar Damjan, dal nam je njegov naslov.

V isti zgradbi se nahaja tudi krajevna knjižnica, kamor smo nato zavili. Tam nam je postregla z informacijami prijazna knjižničarka, ki se je ob novici, da snemamo dokumentarni film o Kamnici, razveselila. Poiskala nam je vse knjige, ki se navezujejo na naselje. Vsega skupaj je

bil sedem knjig, eno od teh sem že imel, vendar si jo je sposodil Nejc, vse ostale pa sem obdržal jaz, saj jih potrebujem za pisanje zgodbe.

Hotela sva začeti snemati že naslednji dan, vendar so nama v šoli svetovali, da se pogovoriva še z mentorico Ireno Bedrač. Tako sva se z njo sestala, dala nama je nekaj izhodišč, povedala je tudi, da ni nujno, da je pripovedovalec viden v filmu. S to novico sem bil zadovoljen, saj se mi ne bo treba prikazovati pred kamero, čeprav sem si zadal izziv, da se bom. Sam sebi se ne zdim človek, ki bi vas Kamnico predstavljal pred kamero. Videl sem že nekaj mladinskih dokumentarcev o takšnih "staromodnih" zadevah in se mi niso zdeli preveč avtentični. Sam sem meril na dokumentarec za odrasle, v mislih sem imel predvsem dokumentarce s televizijskega kanala Discovery ali National Geographic, pa tudi slovenske dokumentarne filme, z donečim glasom pripovedovalca, katerega glas sem si zamišljal, ko sem pisal besedilo. Že takrat sem začel razmišljati, da bi povabil nekoga, da bi namesto mene posnel glas, saj se mi moj ni zdel pravi za takšno vlogo.

Ko nama je mentorica razložila, kar naju je zanimalo, sva se usedla k šolskemu računalniku in se prijavila na internet. Nejc je imel idejo, da si narediva zemljevid in označiva vse zanimive točke, da bova imela pregled. Zemljevid Kamnice sva dobila z računalniškim programom Google Earth, ki sva ga dobila na internetu. Ta program omogoča prikazovanje satelitskih slik kateregakoli področja na Zemlji. Kamnico sva našla tako, da sva ime kraja vpisala v okence in že sva jo imela na zemljevidu. Slike so dokaj natančne, možno je razločiti avtomobile, drevesa in druge manjše objekte. Sliko na ekranu sva shranila in jo uvozila v drug program, kjer sva označila točke, ki jih bova omenila.



Slika 1: Zemljevid Kamnice
Vir: Lasten

Oznako samostan sva dodala, ker mi je stari oče povedal, da je nekoč v bližini cerkve stal oz. še stoji samostan. Na koncu se je izkazalo, da ni na tistem mestu, ampak bolj na vzhodni strani vasi. V njem so prebivale nune.

Pri oznaki kapelice se nahaja več kapelic, mislil sem, da bi jih morda omenil. Nahajajo se tudi na vinski cesti, prav tako označeni, ki vodi na izletniško točko Urban. Na tej poti se prav tako nahajajo skulpture nekega umetnika, ki jih je pred letom tukaj postavil.

Nejc mi je povedal, da so v bližini njegovega doma tudi bunkerji iz druge svetovne vojne, zato sva jih dodala na zemljevid, če bi naju zamikalo, da bi o tem kaj povedala.

Visoko na pobočjih Rošpoha se nahaja skakalnica. Na to skakalnico me je spomnil Nejc, čeprav sem že prej vedel zanjo. Na njej je namreč skakal v mlajših letih prav moj stari oče. Dobil sem idejo, da bi ga posneli pod skakalnico in da bi o njej in o svojem preživljanju časa tam nekaj povedal.

Na jugozahodnem delu Kamnice se nahaja še Brestniški vrh, razgledna točka. Označila sva jo za vsak primer, drugače pa je to predvsem dobra pozicija za snemanje elektrarne in Mariborskega otoka.

3.2 *Pričetek snemanja*

Mentorica se je dogovorila za pomoč pri prvem snemanju z inštruktorjem Danilom Plazovnikom, snemalcem RTV Slovenija. On naj bi nama pokazal, kako se s kamero ravna oz. kaj pomeni kateri gumb, da bova lahko snemala sama. Na šoli sva si sposodila kamero. Izbirala sva lahko med digitalno in tisto na kasete. Izbrala sva prvo, saj se nama je zdela bolj preprosta za uporabo. Zraven sva dobila še stojalo.

3.2.1 *Snemanje Kamnice in njene okolice*

Na prvi dan snemanja sem povabil tudi starega očeta. Ob desetih sva se odpravila v Kamnico, natančneje pred pošto, kjer smo se dogovorili za srečanje. Tam je že čakal Nejc, na snemalca pa smo še malo počakali. Vreme je bilo za snemanje odlično, saj svetloba ni bleščala, senc pa se skoraj ni videlo. Stari oče je rekel, da je to difuzna svetloba. Ko je snemalec prišel, sta z Nejcem najprej pogledala osnove kamere. Nato nama je svetoval, da v kolikor si nisva naredila plana, kaj in kako bova snemala, je najbolje, da hodiva naokoli in iščeva primerne motive.

Snemati smo začeli v starem mestnem jedru. Vas se mi je zdela prijetna na pogled. Pred nami je bila gostilna, pred katero so bile postavljene mize, kjer so sedeli gosti, desno je bila stara zgradba, ki me je prva pritegnila. Tu je bila včasih šola, zdaj pa jo je njeno vlogo prevzela nova zgradba malo izven mestnega jedra.

Stare šole se drži ploščad, visoka dva do tri metre, na njej pa stoji kamniška cerkev.

Ko smo posneli staro šolo in gostilno, smo se odpravili po stopnicah na ploščad. Tam smo posneli nekaj kadrov šole iz drugih smeri.

Med snemanjem sem opazil starega očeta, ki stoji na ograji s fotoaparatom. Kasneje sem videl da je fotografiral fresko na cerkvi, ki se nahaja visoko na steni. Povedal mi je, da je to cerkev že fotografiral za neki koledar pred leti, zato jo pozna. Fotografijo sem nameraval uporabiti kot slikovni material v filmu, saj bi jo s kamero bilo težje posneti, ker je bila previsoko. Na cerkvi sem opazil tudi vgravirane spomenike oz. nagrobnike. Verjetno je okoli cerkve bilo včasih pokopališče.

Cerkev smo posneli iz več smeri. Sam sem naredil napako, ker si nisem prej prebral nič o cerkvi, pa tudi o Kamnici ne, da bi vedel, kaj snemati. Tako sva morala z Nejcem ugibati, kaj bo omenjeno, in iskati motive. Nisva posnela veliko, odločila sva se, da bova o cerkvi najprej malo prebrala.

Odpravili smo se s ploščadi tja, kjer smo bili prej, Nejc je tam videl dober motiv, kapelico z Jezusom in obokan vhod na dvorišče. Tik preden je Nejc začel snemati, se je pred vhod postavil avto, zato smo morali malo počakati.

Stari oče mi je povedal, da se gospoda Božidarja Damjana, avtorja knjige, spomni že od prej, da se je z njim že pogovarjal. Vedel je tudi, kje ima hišo oz. svojo galerijo. To ni bilo daleč od

tam, kjer smo bili. Odpravil se je k njemu, da bi ga vprašal, če je pripravljen posneti intervju. Mi pa smo ta čas snemali naprej.

Odšli smo malo naprej do Kamniškega rondoja, tam se nahajata trgovina in stara gostilna. Gostilna je bila pred časom zelo znana, ne samo med krajani, sem so radi prihajali tudi Mariborčani. Znana je bila predvsem po dobri hrani in tudi po pretepih. Sedaj je tukaj še samo podrtija z zaraščenim vrtom. Čeprav je videti neurejeno, se nam je zdel motiv atraktiven. Nejc je sprva posnel hišo z ulice, vendar ga je motila ograja. Odpravila sva se na vrt med visoko travo in posnela nekaj kadrov tam, nekaj pa še z ulice na drugi strani hiše. Nejc je verjetno posnel še kaj, vendar nisem bil pozoren, razmišljal sem bolj o tem, o čem bom pisal.

Med tem je stari oče prišel nazaj s slabo novico. Gospod Damjan ni bil navdušen nad intervjujem. Bil sem razočaran, saj sem stavil nanj, ker pozna kraj in bi lahko bil prisoten v več kadrih in sekvencah. Med pogovorom z njim je stari oče opazil nekaj grafik in slik Kamnice, katere bi lahko uporabili kot slikovno gradivo.

Ko smo posneli rondo, smo se odpravili nazaj do cerkve na ploščad, od tam pa v smeri zahod v predel vasi Kamniška Graba, kjer se nahajajo stanovanjske hiše. Na poti smo srečali vaščane, ki so opravljali razna opravila na svojih vrtovih in dvoriščih. Včasih smo se ustavili in posneli kaj zanimivega, kot je stari Mercedesov oldtimer, in kakšno lepo hišo. Šli smo tudi mimo hiše, kjer živi Nejc.

Zvedeli smo, da se v tem predelu nahajata dve starejši hiši, med njima najstarejša v Kamnici. Odšli smo ju posnet. Prva, najstarejša, je bila preprosta. Grajena je iz kamnov, vhod vanjo je nekoliko nizek, nad vrati na oboku pa je letnica, verjetno čas, ko je bila hiša zgrajena.

Naslednja točka pa je bila jama, o kateri je govoril Nejc. Odpravili smo se čez kamniški potok v stran od ceste na gozdno stezo, ki nas je vodila do kotanje. Prekrita je bila z vejami nizkih dreves, katera smo morali umakniti, in pred nami se je prikazala temna luknja.



Slika 2: Jama
Vir: Lasten

Videti je bilo, da jo je ustvaril človek, saj ima obok nad vhodom, ni pa nujno, da je v celoti človeška izvedba. Izgledala je namreč kot tiste, ki jih hodimo kot turisti obiskovat. Po temni kamnini je kapljala voda, tako da je bilo naokoli veliko vlage. Videl sem celo stalaktite. Pod obokom v temi so se videla ravna grajena tla. Nekdo je pripomnil, da je verjetno tu bila ozimnica. Nejc je kot otrok jamo raziskoval. Nekateri vaščani pravijo, da vodi skozi hrib na drugo stran, vendar Nejc pravi, da ni našel nobenega prehoda. Posneli smo več kadrov, tudi detajle, kot je voda, ki se pretaka po skalah. Sam sem imel idejo, da posnamemo še dva zanimiva kadra. V mislih sem imel tisto vejo, ki zakriva vhod in pogled na jamo. Sprva sva posnela en kader s stojalom. Na sliki je bila jama, malce zakrita z vejami, kar je dodalo svoje k skrivnosti. Za drugi kader pa je Nejc držal kamero v roki in snemal, ko je hodil med visoko travo in vejevjem ter prišel do jame.

Z Nejcem sva se nato odpravila naprej po gozdni poti in prišla spet na cesto, tam se nama je prikazala še druga stara bajta. Posnela sva samo vhod in balkon, saj se nama je edino to dvojce zdelo zanimivo.

Opazila sva, da starega očeta in snemalca ni več z nama, zato sva se odpravila nazaj. Našla sva ju, kako se pogovarjata s staro vaščanko. Pogovarjali so se o jami. Nejc je želel, da bi gospa to, kar je povedala o jami ponovila še pred kamero, a žal ni bil govor tako dober kot prej. V šali sva rekla, da bova starega očeta »zadrževala«, dokler ne začnemo snemati, saj ljudje njemu veliko več in bolj sproščeno povedo.

Prišel je čas, da se snemalec poslovil. Nejc je zdaj že obvladal kamero, tako da snemalca nismo več nismo potrebovali. Opravili smo se naprej po Kamniški Grabi in zavili po cesti na hrib, ki vodi do tukajšnjih domačij. Kaj hitro smo z asfalta prešli na lepo makadamsko potko pod drevesi, kamor z avtom ne bi mogli. Nejc naju je vodil do naslednje točke, Vražje skale. Preden smo zašli v gozd, smo naleteli na mrtvo veverico. Verjetno jo je ubila mačka. Stari oče se je čudil, kako je lahko hitra veverica podlegla mački.

Odšli smo naprej po gozdu, tukaj sem dobil idejo, posnela sva stezo do Vražjih skal, da bi jo v filmu predvajala na način "pospešeno". Isto sva naredila na vrhu, odpravila sva se s kamero v roki vse okoli Vražjih skal in jih snemala, zato da bodo gledalci dobili idejo, kako velike so.

Splezali smo na temne kamne in posneli še nekaj kadrov. Ta točka se mi je zdela zelo zanimiva, v filmu sem jo nameraval prikazati s temačno in zastrašujočo glasbeno podlago.

Glasba in zvočni efekti lahko veliko dodajo k scenariju. Veliko scenaristov tega ne upošteva in prepuščajo takšne stvari drugim. To je napaka, pisatelj bi si zmeraj moral zamišljati scenarij kot celoto (Edgar-Hunt, Marland, Richards, 2009, 112).

Posnel sem tudi nekaj kadrov krošenj dreves, prizor me je spominjal na celovečerni ameriški film Čarovnica iz Blaira.



Slika 3: Na Hudičevih skalah
Vir: Lasten

Na poti nazaj smo naleteli na lovca s psom. V roki je imel mrtvo veverico, ki smo jo prej videli na tleh. Ravno kar ji je odrezal rep, ki si ga bo pripel na lovski klobuk kot trofejo. Moj dedek se je ponovno začel z njim pogovarjati, tokrat pa ga je povprašal, če želi kaj povedati o tem v kamero. Začeli smo snemati in lovec je dal izjavo o dogodku z veverico. Med snemanjem jo je držal v roki, ker ji je rep že odrezal, jo je prijel tako, kot da ga še ima. Zahvalili smo se in poslovili, nato pa smo odšli na drugo stran hriba, od koder smo prišli. Od tukaj smo imeli lep razgled na reko Dravo z elektrarno in Mariborskim otokom. Posneli smo nekaj kadrov in odšli naprej. Naleteli smo na neki podrt steber iz srednjega veka, o katerem mi je govoril že Nejc. Na stebru naj bi včasih stal kip, danes pa je od njega ostal še samo podstavek.

Opravili smo se naprej, hodili smo ob vinogradih, včasih smo se ustavili in še kaj posneli, nato pa je začelo »zmanjkovati baterije«. Ker nisva posnela vsega na tem kraju, sva se odločila, da se drugič vrneva. S starim očetom sva se poslovila za ta dan poslovila.

Čez nekaj ur po malici sva se ponovno sestala, baterije so že bile polne. Ta popoldan sva nameravala posneti tiste prehodne kadre med točkami, o katerih sva se pogovarjala nekaj dni nazaj. Pogledala sva na najin zemljevid in načrtovala, kje bi se najino opisovanje začelo. Meni se je zdelo pametno, da začneva v mestu. Sam še besedila nisem začel pisati, a toliko sem že razmišljal, da sem vedel vrstni red. Usedla sva se na motor, Nejc je vozil, jaz pa sem držal kamero v roki in snemal.

Začela sva pred pošto, kjer smo se zjutraj srečali, in se peljala do konjeniškega kluba. Ko sva prispela tja, sem opazil, da sem po pomoti stisnil na gumb za povečavo med snemanjem, ker je bil na nerodnem mestu. Posnetek je bil zanič in vožnjo sva morala ponoviti. Ker v filmu želiva omeniti tudi konjeniški klub, sva še tukaj posnela nekaj kadrov.

Klub je bil ob tej uri bolj zapuščen kot obljuden, tu in tam je prišla mimo kak sprehajalec ali pa jahač na konju. Pred parkiriščem se nahaja ograda, kjer se je na travniku paslo nekaj konjev. Posnela sva jih, nato pa sva se odpravila še v hlev. Tam je Nejc posnel vsakega konja posebej. Rednim obiskovalcem kluba pa je znan konj, ki venomer kuka skozi okno hleva, posnela sva tudi njega. Proga je bila dolgočasna brez konj, pa tudi tribuno so pred kratkim podrli, zato sva se odločila, da bova to posnela kdaj drugič, ko bo več jahačev. Mimogrede sem šel pozvonit še k hiši lastnikov kluba, a ni bilo nikogar doma. Želel sem dobiti nekoga, ki bi lahko povedal kaj o klubu.

Odpravila sva se naprej. Ponovno sem snemal iz roke na motorju. Peljala sva se po ozkih cestah mimo stanovanjskih hiš na Rošpoh. Naslednja postaja je bila skakalnica. Ko sva prispela, sem hitro skočil z motorja in še malo tekal do skakalnice. Prehodne kadre sva mislila imeti narejene tako, da bi prikazala samo posamezne slike s potovanja in tako dobila hitri posnetek. Slike bi se med seboj povezovale tako, da bi gledalec dobil pregled, kje se nahaja. To pomeni, da se bo morala vsebina ene kazati malo tudi na drugi. Zato bo tudi scena, kjer skočim z motorja, preprosto »preskočena«.

Skakalnica je bila popolnoma zaraščena, zato se nisem odpravil na vrh. Posnel sem jo od spodaj.

Naslednja postaja je bil vrh Urbana. S podeželske ceste sva prišla na glavno, ki vodi iz Kamnice. Nato sva z glavne ceste čez čas zavila na levo stran na klanec. Tam sva srečala skulpture, ki jih je omenjala mentorica. Skušal sem jih dobiti v kamero in zraven obdržati še pogled na cesto. Če bi snemal samo skulpture, bi gledalca zmedel o lokaciji.

Na Urban vodi zelo strma pot, na koncu sva v hrib vozila čisto počasi. Posnetek se je končal na vrhu, s pogledom v smeri Kamnice, ki jo prekrivajo hribovja. Na vrhu nisva posnela ničesar drugega, dogovorila sva se, da bova to naredila drugič.

Pot sva nadaljevala po drugi poti, kot sva prišla. Naslednja točka je bil hrib, kjer so Hudičeve skale. Pot je bila zanimiva, saj sva se en čas vozila po travniku, nato pa po makadamu. Čez čas sva prišla do tja, kjer smo dopoldne hodili s starim očetom. Posneti sem hotel celotno pot od Urbana do Hudičevih skal. Na poti navzgor Nejčev motor zaradi strmine ni več zmogel naprej, zato sem skočil dol in nadaljeval pot peš do začetka gozda. Od tukaj naprej pa sva kader posnela že dopoldan.

Ker sva bila blizu kraja, kjer nama je prej zmanjkalo baterije, sva se odpravila še tja posnet preostalo. Pot sva nato zaključila v Kamniški Grabi pri Nejčevi hiši, snemanje za ta dan je bilo končano.

3.2.2 Snemanje na Mariborskem otoku

Naslednje snemanje se je dogajalo na Mariborskem otoku, na obrečnem delu Kamnice. Z Nejcem sva tja prispela v popoldanskem času. Vreme je bilo rahlo oblačno, tu in tam je posijalo sonce. Snemati sva začela pred mostom na otok. Želela sva posneti uvodne kadre, ki merijo na most in vhod na otok. Preden lahko stopimo na otok, je pred nami ograja in hiška, kjer v poletnih časih pobirajo vstopnino za kopališče. Nad ograjo pa je tabla z napisom. Posnela sva tudi obrežje Kamniškega brega. Včasih je pod mostom preko reke peljal brod, sedaj se vidi samo še vrh. Posnela sva jo za vsak primer.

Ko vstopimo na otok, je pred nami najprej park z visokimi drevesi, starimi čez 100 let. Skušala sva jih ujeti v celoti v kamero, vendar je bilo premalo prostora, da bi se lahko dovolj oddaljila. Zato sva posnela krošnje od spodaj navzgor. Levo se nahaja igrišče, posuto s peskom, verjetno za odbojko. Posnela sva jo iz več smeri. Nejc je tukaj opazil zanimivo sceno, dve raci sta spali na travniku. Po tihem sva se približala in ju posnela.

Poleg kopališča na otoku je tudi stavba, kjer so slačilnice, restavracija, bar in igralni avtomati. Sprva sva posnela vhod v stavbo na severni strani, tam, kjer ni bazenov. Nejc je opazil lestev, ta je vodila na streho objekta. Previdno sva splezala s kamero na vrh in poiskala primerne motive. Razgled je bil odličen, videla sva celotno kopališče; vse tri bazene, tobogan in okoliško trato z otroškimi igrali. Posnela sva čim več kadrov, da nama ne bi bilo treba še enkrat plezati gor.



Slika 4: Na strehi objekta Mariborski otok
Vir: Lasten

Z delom sva nadaljevala spodaj na kopališču. Vendar ne za dolgo, pri snemanju ute s hitro hrano naju je presenetil dež in morala sva zbežati. Snemanje sva prestavila na kasnejšo uro.

Ko je bila ploha mimo, sva ponovna prišla na otok. Snemanje sva nadaljevala pri uti s hitro hrano. Ta je bila zaprta in dolgočasna, posnel sem jo za vsak primer. Raje sem posnel kaj preveč, kot pa da bi se moral ponovno vračati. Nato sem začel snemati slačilnice, to je podolgovat objekt, ki je obložen s pokončnimi lesenimi deskami. Nato sem zavil na stopnice, ki so vodile na plato, kjer je vhod na tobogan. Razgled je bil podoben kot na strehi, vendar sva nekaj kadrov vseeno posnela. Nejc je opazil stolp za reševalca iz vode. Splezal je gor in posnel od tu bazene in stavbo.

Zavila sva nazaj proti vhodu, tam je namreč bila gozdna pot, ki obkroži celoten otok. Med potjo sva se ustavila in posnela stezo in zaraščeno drevje v gozdu. Po nekaj minutah hoje sva naletela na ribiča, ki je sedel na plotu in opazoval svoje palice. Pozdravila sva ga, nič ni imel proti, da sva ga posnela, kako ribari. Povedal mi je, da ribe ob otoku niso onesnažene, kot sem mislil sprva, ker se onesnaženost začne v Mariboru. Tukaj sva posnela predvsem obalo Kamniškega obrežja in reko, pa seveda ribiča.

Odpravila sva se naprej, Nejc je ponovno začel snemati iz roke med hojo. Prispela sva nazaj na jaso, kjer so bazeni, tam je Nejc v objektiv ujel tekačico, ki je pritekla mimo. Prišla sva do igral, tam pa sva srečala dva fanta, ki sta ležala na travi. Bila sta radovedna, kaj delava, in spregovorili smo nekaj besed. Že na pogled sta delovala kot tujca, bila sta namreč iz Indije in Sirije. Potem sta se poslovila in v šali rekla, da lahko v filmu omeniva, da sta onadva prebivalca tega otoka. Verjetno se jima je zdelo tukaj zelo lepo.

Odšla sva naprej proti zahodu, ponovno v gozd, saj je otok predvsem gozdnat, le na sredini je jasa z bazeni in stavbami. Na tem mestu drevje ni bilo več tako zaraščeno. Ob poti sva s kamero posnela še plažo z mivko, pot je nato vodila na nekakšen pomol. Skozi gosto grmičevje sva prodrla na plano. Nahajala sva se na zahodni konici otoka s pogledom na elektrarno, na desni strani pa se je videl huzarjev skok. Posnela žal nisva ničesar, ker je sonce bilo že tako nizko, da nama je svetilo naravnost v objektiv.

3.2.3 Snemanje na pobočjih Rošpoha

Ponovno sem se odpravil na teren. S starim očetom sem se odpeljal v Rošpoh, hribovje, ki leži v smeri SV od Kamnice. Odpravila sva se posneti tukajšnja vinogradniška pobočja, material, ki ga bom uporabil pri opisu turizma v okolici Kamnice. Peljala sva se v gorice, kjer ima naš sorodnik svoj vinograd. Tam sem posnel en kader vinogradniških pobočij, zato da bom imel nekaj materiala, ko bom omenjal tukajšnje kraje.

Naslednja je bila na vrsti skakalnica, kjer je stari oče nekoč skakal. Imel je idejo, da posnamem z njim krajši intervju o tem, kako je v mlajših letih tukaj treniral. Postavil se je pred skakalnico in posnela sva govor. Skakalnica ni bila videti preveč dobro, bila je preveč zaraščena, zato se je proga komaj prepoznala. Edino, kar je bilo vidno, je bila lesena odskočna deska na vrhu hriba.

Odpeljala sva se naprej, na poti sva opazila domačijo. Ustavila sva se in dedek je odšel povprašat, če lahko posnameva njihovo posest. Privolili so in odpravil sem se na vrh. Vreme je bilo sončno, čas je bil opoldanski, zato se je svetloba močno bleščala. Posnel sem več kadrov vinograda na različnih višinah.

Na koncu sva odšla še do enega kmeta, ki ga je ded poznal. Oče tega posestnika je namreč z njim včasih skakal. Žal je že pokojni, zato se kakšen intervju ni obetal. Sprva sva nameravala preko njegove zemlje samo oditi na kraj, kjer sva posnela še nekaj vinogradov in cerkvico

svetega Urbana, ki se je od tod lepo videla. Na koncu nama je kmet postregel še s pijačo. Razložila sva mu, da snemava reportažo o Kamnici. Ko je njegova žena to slišala, je pohitela v hišo in prinesla knjige. Večino sem že prebral, našla pa se je ena še o Kalvariji. Čez čas je tudi gospodar odšel v hišo in prinesel očetove fotografije skakalnice. Tukaj naokoli naj bi bilo več skakalnic, vendar sva vedela za eno samo. Fotografije nama je posodil, zato da jih skenirava. Prav mi bodo prišle za slikovno gradivo, ko bo govora o skakalnicah. Omenil je tudi, da v bližini živi domačin, ki je pred kratkim bil svetovni prvak v skakanju. Če bi lahko dobila njega za intervju, bi bilo odlično, saj mi je prav teh stvari primanjkovalo. Odločila sva se, da ga bova neki dan obiskala. Posločila sva se in za zdaj je bilo snemanja konec.

3.2.4 Cerkev svetega Martina

Še isti dan popoldne sva se ponovno odpravila v Kamnico. Tokrat sva imela v planu cerkev svetega Martina v centru. Poiskala sva parkirišče in se peš odpravila proti cerkvi. Desno od cerkve se nahaja župnišče, tam sva predvidevala, da bova našla koga, ki naju bo spustil v cerkev. Pozvonila sva na vratih in odprl nama je mlajši župnik. Razložila sva mu, zakaj sva prišla, rekel je, da nama bo poslal nekoga. Tudi njega je zanimalo, kje bo posneto gradivo objavljeno. Počakala sva zunaj in čez čas naju je obiskal župnik Stane Sikošek. Za njega sem zvedel že prej na internetu; pred časom, ko je bil mlajši, je pomagal pri prenovi cerkve, zato se mi je zdel idealen za intervju. Najprej me je vprašal, kje živim, in ko se povedal, da blizu, me je vprašal, zakaj nikoli ne pridem k mašo. Znano mi je, da duhovniki radi vabijo na mašo, zato sem mu odgovoril, da morda pridem naslednjič, da bom kaj posnel. Povedal nama je, da zaradi bolezni ne more več voditi maše, za intervju pa se bo potrudil.

Odpravili smo se v cerkev. Vanjo smo prišli skozi stranska vrata na južni strani. Ker sem si že prebral nekaj o tej cerkvi, sem ločil prostore med seboj. Noter smo prišli tam, kjer je zakristija, prostor, kjer duhovniki hranijo svoje potrebščine za mašo. Nato je od tam vodilo dvoje vrat, ena v južno kapelo, druga pa v glavno ladjo. Sprva sem si pogledal vse oltarje, dobro, da sem vedel že vnaprej, kaj moram snemati. Najprej smo posneli intervju. Poiskali smo primeren prostor, južna kapela se mi je zdela še najbolj osvetljena. Gospod Sikošek je kar stal in rekel, da je pripravljen. Začel je v kamero pripovedovati o cerkvi. Na koncu sem mu postavil še nekaj vprašanj. Ker me zanima vojaška zgodovina, sem skušal več napisati o Turkih, ki so pustošili tod naokoli, vendar veliko ni znanega, zato iz tega ni bilo nič. Po intervjuju sta se s starim očetom usedla in pogovarjala, jaz pa sem med tem posnel oltarje in slikarije. Začel sem kar s tistim v severni kapeli, oltarjem Rešnjega telesa. Posnel sem vse detajle in sliko zadnje večerje v sredini. Nato sem kamero usmeril v strop, da sem posnel štiri poslikane kupole. Nadaljeval sem z glavnim oltarjem. Ta in prejšnji sta bila edina večja in sofisticirana po vsebini. Posnel sem tudi vse druge stvari v prezbiteriju, kot sta mizica s prtom in druge detajle. Ostala sta mi še dva manjša oltarja na severni steni in balkon. Za uvodni del pa sem posnel še celotno ladjo cerkve iz smeri glavnih vrat na zahodni strani. Ko sem vse posnel, smo se odpravili ven. Preden sva se poslovila, smo se še malo pogovorili. Zanimivo je to, da ima gospod Sikošek podobno življenjsko izkušnjo, kot jo je imel sveti Martin, oba sta

namreč bila najprej v službi v vojski, nato pa sta se zaradi nezadovoljstva tam odpravila službovat bogu.



Slika 5: Cerkev svetega Martina v Kamnici
Vir: Lasten

3.2.5 Intervju s Stanetom Selom

Naslednje snemanje je potekalo pri svetovnemu prvaku v smučarskih skokih, Stanku Selu. Stari oče je bil že prej tam in se za srečanje dogovoril. Dospela sva do njegove hiše in pozvonila. Ven je prišel gospod Sel in naju povabil v hišo. Odšli smo v sobo, kjer samo gosti. Ukvarja se namreč tudi s kmečkim turizmom. Soba, v kateri streže pijačo, je obogatena s samimi slikami, fotografijami, pokali, priznanji, diplomami in kolajnami. Zdela se mi je idealna za snemanje intervjuja. Ko sva se s starim očetom nagledala stenskega okrasja, smo se dogovorili, kje bo intervjuvanec sedel. Pogledali smo, kjer luč najlepše sveti, zmagovalni prostor se je nahajal v kotu za mizo, v ozadju pa se je videlo stensko okrasje. Nastavil sem kamero, vmes pa smo se pogovorili, kaj bo intervjuvanec povedal. Obstajata dva vrsti vprašanj, ki jih lahko postavi izpraševalec, zaprta in odprta. Oprta dopuščajo intervjuvancu, da odgovori na vprašanja svobodno, s svojimi besedami, zaprta pa so bolj omejena (Foddy, 1993, 126-127). Sam sem se osredotočil bolj na odprta, saj ta omogočajo prijetnejšo in daljšo pripoved, ki dopušča, da pri intervjuvancu opazimo njegov karakter. Intervju se je navezoval na njega kot domačina in na skakalnice, zato sem ga spraševal o njegovi mladosti na teh skakalnicah, kako je sploh začel skakati in kasneje dosegel mesto svetovnega prvaka. Med potekom intervjuja sem se postavil rahlo levo od kamere, da intervjuvanec ne bi gledal naravnost v objektiv. Zelo sem se zatopil v njegovo pripovedovanje, prikimaval sem mu, ker

se mi je zdelo prav, da ima pripovedovalec občutek, da ga poslušamo. Ko smo posneli govor, sta se s starim očetom usedla in se pogovarjala, jaz pa sem posnel stensko okrasje. Na polici nad oknom se je kar vrstilo pokalov. Gospod Sel mi je tudi že vnaprej nastavil svoje kolajne na mizo, da jih posnamem. Posnel sem tudi njega s skakalnimi smučkami, ko je stal z vsako v eni roki.

Nato smo še nekaj popili, razkazal nama je še ostale prostore, kjer streže, potem pa smo se odpravili ven, proti drugi skakalnici, za katero tudi dedek ni vedel. Ta skakalnica se nahaja blizu Selove hiše. Prijetna gozdna steza vodi do tja. Tukaj pozimi trenira skakanje, povedal je, da v enem popoldnevu lahko skoči dvajsetkrat. Skakalnica je bila podobna tisti prejšnji, ta na srečo ni bila zaraščena. Odpravili smo se navzgor. Na pol poti stoji lesena opazovalnica, ki jo je sam zgradil tako kot vse ostalo tukaj. Gradnja skakalnice ni tako enostavna, kot zglada, veliko je moral opraviti meritev, preden se je spravil k delu. Povedal je še, da ko se začne zima, na skakalnici polije vodo, da čez noč zmrzne, naslednji dan pa v led vreže vdolbine, ki so malo bolj široke kot smuči. Te vdolbine služijo za usmerjanje smučk pri spustu, če jih ne bi bilo, bi jih zaradi sile vleklo navzven, skok pa ne bi bil uspešen. Odpravil sem se na vrh skakalnice, kjer sem posnel še nekaj kadrov. Med drugimi enega takšnega, kjer sem iz roke snemal in se počasi pomikal po skakalnici navzdol. Gospodu Selu sem se zahvalil za intervju in poslovila sva se. Obljubil sem mu, da bo dobil en izvod reportaže. Tudi on nama je posodil nekaj slik za skeniranje, ki jih bom uporabil za slikovno gradivo v filmu.



Slika 6: Pred hišo smučarskega skakalca Staneta Sela
Vir: Lasten

3.2.6 Snemanje na Urbanu in v okolici

Za posneti mi je ostal sedaj samo še Urban in nekaj kadrov, ki sem jih pozabil posneti še v centru. Stari oče je prišel po mene in odpeljala sva se v Kamnico. Tam sem posnel cesto, ki pelje mimo Kamnice iz Maribora ob Dravi, kar v besedilu tudi omenim. Ker je v starem jedru bilo vse že posneto, sva se odpeljala malo naprej. V besedilu na koncu omenim tudi novejšo hišo, ki kvarijo starinskost starega jedra, in te se nahajajo na severnem delu vasi. Našel sem primeren kraj in posnel tudi to.

Naslednja postaja pa je bil kar sveti Urban. Ustavila sva se malo pred vrhom, zato da sem posnel pogled od spodaj navzgor. Ko sva prišla na vrh, je stari oče že zavil v tukajšnjo gostilno. Med tem časom sem jaz posnel to gostilno od zunaj. Ko je prišel nazaj, je imel seboj ključe od cerkvice svetega Urbana. Odšla sva noter. Cerkev je veliko manjša od tiste v Kamnici in bolj preprosta, podeželska. Zgrajena je bila iz ene same ladje, nad njo pa stolp. Posnel sem glavni oltar in ostale zanimivosti. Na desni je bila podoba Marije, ki pa je nisem mogel dobro posneti, ker je skozi okno za njo preveč sijalo sonce in jo popačilo. Odpravil sem se tudi po stopnicah na kor, kjer sem prišel na isto višino kot slika v sredini glavnega oltarja, in posnel še to. Na stenah so bile tudi freske, vendar jih je bilo težko posneti. Ker sem bil že tako visoko, sem moral kamero zasukati, da sem dobil vse v objektiv. Od spodaj pa nisem mogel snemati, ker je pogled navzgor motil kandelaber. Ko sem končal znotraj, sem posnel še eksterier cerkve. Stari oče se je dogovoril z lastnikom gostilne, da ga posnameva pri delu. Ko sem prišel tja, je gostilničar že imel idejo. Pripravil sem kamero in ga posnel, kako iz soda v vrč naliva vino, nato pa vrč postavi na pult zraven dveh vinskih kozarcev in sod odnese nazaj v shrambo. Posnetek je izpadel dobro, a že mi je gorela rdeča lučka za baterijo, zato sva morala oditi.

Še isti dan sva se ponovno sestala, dedek je povedal, da pozna nekega kmeta v okolici, ki ima gostilno. Nahaja se pod Urbanom, vendar se tja pride po drugi poti. Ko sva prispela tja, mi je bil kraj že znan. Tu sva se z Nejcem peljala mimo, ko sva snemala iz roke na motorju. Tukaj imajo v hlevu tudi krave, katere sem posnel. Gostilna je imela zunanji del z mizami in stoli, tam so pri eni mizi sedeli gostje, ki sem jih mimogrede posnel. Tukajšnji lastnik kmečkega turizma, gospod Dobaj, naju je povabil na kozarec vina. Med pogovorom sem posnel še notranjost gostilne z grafiko Kamnice na steni. Gospod Dobaj je vedel veliko o zgodovini Kamnice. Povedal je, da je pred časom pomagal nekim dijakom delati nalogo o Kamnici in da so se učitelji čudili, koliko vedo o vasi, saj nekaterih podatkov ni bilo moč najti v knjigah. Seveda mi je bilo žal, da na gospoda že nisem naletel prej, zdaj pa je bilo že prepozno, ker sem imel že skoraj vse napisano.

Ker s starim očetom nisva tisti dan uspela posneti vsega, sva se z Nejcem nekega popoldneva odpravila gor. Svetloba je bila malo preveč bleščeča, vendar sva morala iti, nekaj dni pred tem je namreč ves čas deževalo in nisva vedela, kdaj se bo spet ponovilo. Z motorjem sva se odpravila iz Kamnice na severni strani, od tam sva nadaljevala pot do zavoja za Urban, kjer sva ustavila. Tam je Nejc posnel tablo dobrodošlice. Ob cesti na vrh so vsake toliko časa stale tiste skulpture, o katerih nama je govorila mentorica. Ustavila sva se pri skoraj vsaki in jih posnela, nisva jih hotela preveč izpustiti, saj so imele podobe različne vsebine. Pot sva nadaljevala vse do tam, kjer sva se tudi s starim očetom ustavila, malo pred vrhom. Ker sem že jaz posnel okolico, je Nejc posnel še tablo, ki nas obvešča, da je zgoraj gostilna, katero sem zadnjič posnel. Odpeljala sva se na vrh in se razgledala, kaj bi bilo pametno posneti. Cerkev

sem posnel že jaz. Na jasi malo vstran so bile gugalnice, da ne bi bil kader dolgočasen, sem jih zazibal. Posneti sva morala še razgled, ki se vidi z Urbana. Gospod Dobaj, lastnik gostilne, katero sem obiskal prejšnje dni, je povedal, da se ob zelo jasnem nebu vidi celo sleme Zagreba na vzhodu in smučišča v Alpah. Midva seveda nisva imela toliko sreče, da bi to videla, bom pa to omenil v besedilu. Zanimiva sta bila samo Maribor in Panonska nižina na vzhodu, vse ostalo je videti lepše pozimi, ko so hribi prekriti s snežno odejo. Nejc je posnel še nekaj bližnje okolice, med snemanjem je opazil dva kolesarja, in ker je vedel, da prideta sem gor, se je pripravil, da ju bo posnel. Kader je uspel, kolesarja sta prišla eden za drugim po strmem hribu navzgor, eden ni zmogel več in je stopil s kolesa in hodil naprej. Imela sva tudi težavo, ker je po prvem kolesarju neka ženska prižgala avto in se odpeljala mimo, zato sva vmes prekinila snemanje. Ta dva kolesarja sva kasneje še posnela, ko sta počivala na klopih, kar nama je manjkalo, saj je kraj ob delavnikih bolj prazen.

3.2.7 Zaključek snemanja

Ideja, ki mi jo je dal stari oče, je bila, da bi se dokumentarec začel s prihodom avtobusa na postajo v Kamnici. Morala pa sva posneti še pot od avtobusne postaje do Mariborskega otoka, ki bi služila za prehode med vsebinami. Prispela sva na postajo in začela gledati na vozni red. Na srečo je čas prihoda avtobusa bil zelo blizu, pripravila sva se na snemanje. Nejc je postavil kamero tako, da je v objektiv dobil postajo in še zvon cerkve. Bil je v pripravljenosti, da bo snemal, jaz pa sem se usedel na klop na postaji, od tukaj sem lepo videl, kdaj bo avtobus prišel. Ko sem ga zagledal, da prihaja, sem dal signal Nejcu, naj snema. Ura ni bila ugodna, ker ljudje še niso prihajali iz služb in iz šole, ampak časa nisva imela več veliko in morala sva posneti sedaj. Upal sem, da bo kdo stopil iz avtobusa, vendar ni. Na srečo pa je vsaj ustavil, mislim, da sem k temu prispeval celo jaz, ker sem tam sedel. Vseeno pa je malo za tem vstopil počasen starejši potnik, mogoče je šofer čakal njega.

3.3 Sestavljanje besedila

"Ker lahko ustvarjanje dokumentarnih filmov traja več mesecev, celo let, si mora ustvarjalec izbrati temo filma, ki ga pritegne in o kateri si želi vedeti več. Moral bo opraviti preiskave in premisliti, kako to predstaviti v filmu. Sem spadajo ogledi drugih filmov in posnetkov na izbrano temo, branje literature in izpraševanje strokovnjakov." (Irving, Rea, 2006, 28).

3.3.1 Priprave na raziskovanje in pisanje

Snemanje je bilo zabavno, vendar me je sedaj čakalo bolj naporno delo, pisanje govora. Na srečo sem na snemanju dobil navdih, ko sem obiskoval različne kraje in se pogovarjal z domačini, saj me je pisanje na začetku odvrčalo. Najprej sem si ogledal zemljevid in še enkrat prešel celotno pot. Po takem vrstnem redu, kot sva snemala, bo namreč potekalo opisovanje.

Načrtoval sem tudi količino časa, ki ga bo deležna vsaka točka. Kot točke sem mislil poglavja, npr. cerkev svetega Martina, izletniška točka Hudičeve skale, zgodovina Kamnice, konjeniški klub, predstavitev Kamnice itd. Vsa poglavja sem zapisal na list papirja. Skušal sem si jih domisliti čim več. Nato pa sem zraven vsakega pripisal, koliko časa bi dal na voljo za opis. Tako so bolj pomembne stvari, kot so cerkev svetega Martina, zgodovina Kamnice, Mariborski otok dobile dve minuti, manj pomembne, kot so hipodrom v Kamnici ali predstavitev Kamnice pa manj kot minuto. Seznam sem si pustil odprt, saj do sedaj nisem prebral nobene knjige in nisem, vedel kaj me še čaka.

Odločil sem se, da bom najprej omenil zemljepisne lastnosti in infrastrukturo kraja. Nato bom prišel z zgodovino in iz te prešel na cerkev. Zatem bom omenil dve manj pomembni točki; konjeniški klub in skakalnico, večja točka za tem pa bo Urban, kjer bom omenil tudi na splošno turizem v Kamnici. Potem bom prešel na Hudičeve skale in elektrarno, zadnja večja točka pa bo Mariborski otok.

Poglavja sem si pripravil tako, da med večje vstavim več manjših in ustvarim neke prehode. Prehodi med točkami pa morajo biti zanimivi, pri vsaki sem skušal najti nekaj, kar bi se navezovalo na naslednjo.

3.3.2 Zbiranje podatkov

"Pridobivanje informacij je nujno opravilo predvsem poročevalcev v medijih, je del metode dela tako pri pripravi projektne dokumentacije kot pri analizi projekta. Pomembno je, da zberemo čim več dostopnih informacij, ne glede na to, da vseh pri delu ne bomo uporabili." (Bedrač, Veber Rasiewicz, 2009, 117).

3.3.2.1 *Primarni in sekundarni viri*

Vrišer, Sergej: Kamnica pri Mariboru

Sergej Vrišer je bil umetnostni zgodovinar, zato je to delo opis cerkve z vidika umetnostne zgodovine. Umetnostna zgodovina mi je znana že iz srednje šole, zato so mi bile znane nekatere strokovne besede, ki jih uporablja ta stroka. Knjiga je odprta, ni sestavljena iz poglavij. To se mi je zdelo zelo dobro, ker kadar se zares spravim k proučevanju gradiva, imam rad razmetano, delo postane bolj zanimivo.

Na začetku nas avtor uvaja v gradivo. Že takoj omeni vsebino cerkve, tako da vemo kaj pričakovati. Omenja, da so cerkvi prizidali dve kapeli, eno na južni in eno na severni strani. Potem pove, da je cerkev v 18. stoletju imela 5 oltarjev in da so ji v tem času tudi spremenili stil iz gotskega v baročni. Povišali so ji tudi stolp za še enkrat toliko, kot ga je imela prej, sledovi gotike skoraj niso več vidni. Prvotno pa je cerkev bila predromanska, vsaj tako sklepajo zgodovinarji.

Ti podatki so bili pomembni, saj bom z njimi lahko orisno predstavil cerkev gledalcem. Cerkev je sicer doživela veliko dodelav, vendar jih bom v besedilu omenil kot "mnogi arhitekturni členi", nočem se preveč poglobljati v detajle. To mi je prišlo prav, ko sem v besedilu omenjal, da je cerkev navzven preprosta, ampak da ji zanimivo podoba delajo različni arhitekturni dodatki.

Ko sem obdeloval knjižico, sem bil obenem tudi na internetu, zato da sem si razložil tujke in strokovne besede, ki jih nisem razumel. Tloris cerkve sem si celo narisal na list papirja, da bi bolje vedel, kje se kaj nahaja.

Avtor se nato iz zunanosti preseli v notranjost. Orisno nam predstavi prvi vtis ob vstopu v cerkev. Sprva pusti oltarje in slikarije na miru in nam pove nekaj o zidovih, stebrih in drugih arhitekturnih členih. Zame je bil pomemben podatek o stebrih, ki dajejo oporo kupolam, ki so v notranjosti poslikane.

Skušal sem strokovne izraze povedati v poljudni obliki, nisem vedel, če povprečen človek pozna besedo, kot je prezbitarij, jaz sprva nisem vedel, čeprav mi je bila beseda znana. Odločil sem se, da bom čim manj govoril, saj pri umetnosti slika pove več.

Opis nato preide na kupole, ki sem jih omenil prej. Poslikane so s prizori iz življenja svetega Martina, zaščitnika te cerkve. O svetemu Martinu in ostalih likih iz Biblije nisem vedel ničesar, zato sem za lažje razumevanje na internetu najprej poizvedel, kdo so.

Kupol je vseh skupaj štiri, prvi prizor o svetem Martinu pa se začne v kupoli nad glavnim oltarjem. Sledi podrobna razlaga vsakega prizora v kupoli.

Avtor s slikarij preide na kiparstvo oz. na oltarje, začne z glavnim, od svetega Martina. Razloži celotno kompozicijo figur. Tukaj sem moral venomer poizvedovati na internetu, saj je oltar vseboval veliko prizorov iz Biblije in strokovnih izrazov. Tega se nisem učil zaradi besedila, ampak da bom vedel, kaj na oltarju naj snemam. Razlagati gledalcem o kompoziciji oltarjev bi bilo preveč naporno in dolgočasno, pa tudi časa ni dovolj. Razmišljati sem začel, da bi za ozadje dodal glasbo, ki jo pojejo menihi. Idejo sem dobil predvsem od dokumentarcev na televiziji.

Našel sem razlago še za stranska oltarja, prvi je posvečen svetemu Mihaelu, drugi pa Luciji in svetemu Avguštinu ter zadnji oltar Rešnjega telesa, ki stoji v južni kapeli.

Sedaj ko poznam zgodbo o likih, upodobljenih na oltarjih in slikah, veliko lažje sledim razlagi o postavitvi. Ker nisem hotel zaplesti opisa vseh oltarjev, sem dalj časa ustvarjal ta stavek, ki jih bo omenil. Za oltar Rešnjega telesa sem še izpostavil, da ima na sredini sliko zadnje

večerje, katero večina gledalcev pozna. Besedna zveza "rešnje telo" se mi je zdela preveč tuja, tukaj sem prvič slišal zanjo.

Damjan, Stanka; Damjan, Božidar: Moja Kamnica

Knjiga je izšla leta 1993. Marsikaj se je verjetno v Kamnici spremenilo v trinajstih letih. Ampak mene je predvsem zanimala zgodovina, saj bo ta literatura služila za poglavje Zgodovina Kamnice. Knjigo sem začel brati od začetka, čeprav me ponavadi uvodi ne zanimajo. Prej sem jo na hitro prelistal, da sem dobil idejo, kaj naj pričakujem od knjige. V uvodu avtorja povesta nekaj o zgodovini kraja. Tukaj zvemo, da je Kamnica v enajstem stoletju bila v lasti Šentpavelskega samostana oz. tamkajšnjih menihov. Podelil jim jo je neki avstrijski grof, skupaj z drugimi kraji na Dravskem polju. To vemo zaradi listine, kjer piše o tem dogodku. Takrat je bila vas prvič omenjena. Ta podatek se mi je zdel vreden omembe, saj predstavlja neki začetek. Naslednji podatek, ki sem ga uporabil, je bila omemba vinogradništva, s katerim se je večina prebivalcev takrat ukvarjala in po katerem so znani še danes.

Avtorja opišeta tudi zemljepisno podobo kraja. Orisno opišeta vas, po čemer sem se zgledoval sam. Govorita tudi o podnebju in talni sestavi, kar se mi ni zdelo pomembno. Omembe vredno je to, da je večina hribovja prepredenega z vinogradi zaradi obetavne prsti in da tukaj pridelujejo kakovostno vino. Pobočja so tudi strma, redko kdaj preidejo pod petdeset odstotkov naklona.

Razložita tudi, od kod izhaja ime kraja. Naselbina ima oz. je imela več imen, vsa pa so imela skupno to, da so izhajala iz besede kamen. Veliko krajev naokoli je imena dobivalo po prirodnih legi ali posebnosti kraja. Verjetno je, da je dobila ime po kamnitem ozemlju. O tem pričajo ostanki kamnolomov in kamnita struga kamniškega potoka.

Avtorja prav tako za vsako stoletje napišeta nekaj o Kamnici, začneta z 11. stoletjem. Uporaben se mi je zdel podatek, da je obdelovalne površine v okolišu kraja imele v lasti več zemljiških gospodov. Tukajšnja župnija je namreč oddajala zemljo različnim ljudem. Tako so imele tu zemljo tudi okoliške župnije in meščani iz Maribora. In velikokrat je zaradi velikega števila lastnikov prihajalo do sporov. Zanimivo je tudi, da so tod bili alpskim samostanom najbližji vinogradi, do tja pa je ob Dravi vodila vinska cesta, po kateri so jim dovažali vino.

Za 15. stoletje je omenjen turški vpad. Turki so oblegali Maribor, in ker ga niso mogli zavzeti, so odšli. Na poti so požgali okoliške vasi, vključno s Kamnico, in prečkali Dravo. Požgana je bila tudi kamniška cerkev, ki so jo tri leta kasneje prenovili. Našel sem tudi seznam starih hiš v okolici, in sicer iz 18. stoletja. Dve bajti od teh smo že obiskali prvi dan snemanja, še več pa se jih nahaja v Rošpohu. Naslove le-teh sem si izpisal, če jih bom kasneje posnel. Iz končnih dveh stoletij sem uporabil samo podatek, da so Mariborčani radi sem hodili na izlete že pred leti in da je vas bila znana po dobrih gostilnah.

Knjiga pripoveduje tudi o kamniškem okolišu. Tukaj omenjajo izletniške točke, kot so Vražje skale in sveti Urban, za katere pa imam že pripravljeno drugo literaturo. Ob reki Dravi, nasproti otoka, se nahaja strm skalnat prepad, spodaj se je teh skal včasih dotikala reka, danes pa je tam peščen nanos. Ta prepad se imenuje Huzarjev skok in o njem kroži legenda. Na tem mestu naj bi v Dravo pognalo nekaj huzarjev dezertirjev, ki so bežali pred njihovimi nadrejenimi, avstro-ogrsko vojsko. Eden izmed njih je preživel, vendar so ga na drugi strani reke dobili.

Na koncu knjige teče beseda še o Mariborskem otoku in hidroelektrarni. Tudi to sem samo prelistal, saj sta avtorja te knjige napisala tudi knjigo o otoku, kjer govorita prav tako o elektrarni.

Sadar, Danila: Kamnica: Seminarska naloga pri predmetu Naravna in kulturna dediščina

V nalogi je predstavljena predvsem kulturna dediščina kraja in tudi možnosti za turizem, kar je bilo tudi izhodišče študentkine naloge. V branje te naloge se nisem preveč poglobljal, ker sem videl, da je literaturo dobila več ali manj od istih avtorjev kot jaz. Sem pa našel nekaj, česar sam nisem mogel dobiti. V slovenski poljudnoznanstveni reviji Misteriji je bil leta 2001 članek o Hudičevih skalah v Kamnici. Hitro sem se odpravil v univerzitetno knjižnico in tam prosil, če mi lahko pokažejo vse izvode tistega leta, a žal te številke niso imeli. Na srečo je v seminarski nalogi bila o tem spisana cela stran.

Avtorica omeni tukajšnjega domačina in inženirja Janka Lipovca, ki na te skale zahaja že od otroštva in jih v prostem času raziskuje. Pravi, da je to megalitsko svetišče, slovenski Stonehenge. Inženir pravi, da so kamni razporejeni v krogu, in da je v sredini odprtina, kjer leži položen kamen, ta pa bi lahko bil grob. Med skalami so tudi ozki prehodi, ki bi lahko bili vhodi v grobišče. K skalam vodijo tudi štiri steze, vsaka z ene smeri neba, na koncu se vse združijo in tako ne vodijo nikamor. Ime Hudičeve skale naj bi bilo po njegovi teoriji povezano s prihodom kristjanov v tukajšnje kraje. Ti so radi poganske bogove označili za hudiča.

V seminarski nalogi je še omemba, da okoli teh skal kroži tudi legenda, ki govori o tem, da so Kamničani postali neverni, da je nad njimi dobil oblast hudič, zato je znosil te kamne na ta kraj, da bi jih zmetal nad vaščane in si prilastil njihove duše. V tistem trenutku pa naj bi se prikazalo sonce in hudiča odgnalo.

Damjan, Stanka; Damjan, Božidar: Mariborski otok

Sedaj ko sem videl otok, sem si ga lažje predstavljal. Otok je bil med tistimi poglavji, katerih opis bo deležen več časa. Knjiga ima 60 strani, več kot katera koli druga, ki sem jo bral o Kamnici.

Na začetku govori o geografskem položaju otoka. Ponovno sem si v pomoč odprl internet in zemljevid, da bom lažje sledil tekstu. Veliko iz tega poglavja sem že poznal, saj sem se tukaj pogosto sprehajal in bil tudi pozoren do okolice.

Govori tudi o geomorfoloških značilnostih. Avtorja gresta nazaj v čas poledenitve, ko si je Drava še utirala svojo pot. Otok naj bi nastal zato, ker je Drava zaradi čeri v strugi izgubljala hitrost in s tem prodonosnost. To pomeni, da se je prod hitreje odlagal. Nalagal pa se je na dvignjene kamnine na dnu struge, iz česar je nato nastal otok. Zanimivo je tudi, da prod z otoka ni odnašalo, ker je v strugi delovalo naravno ravnoesje, katerega je človek kasneje z grajenjem podrl.

Avtorja omenjata, da ima otok svoje mikroklimatske značilnosti in da je podnebje omiljeno. Ta podatek sem kasneje uporabil, ko sem omenjal rastlinstvo, saj takšno podnebje ugodno vpliva na rast. Govorita tudi o reki Dravi, kje izvira in njeno pot do Maribora in naprej. Poglavje me je od vseh najbolj pritegnilo, saj sem zvedel veliko novega. Drava ima sivo zeleno barvo, ker je ledeniška reka, in ne ker je umazana, tako kot sem mislil sprva. Zanimivo

je tudi, da prav na mestu, kjer je elektrarna v Kamnici, reka preide iz gorske v nižinsko reko, zaradi česar se upočasni, kar sem opisal že prej. Omenita tudi rastlinstvo in prst na otoku. Otok se glede na prst in vegetacijo deli na vzhodni in zahodni del. V vzhodnem prevladujejo grmišča in nižinsko rastlinstvo, na zahodnem pa bolj gorsko. To sem opazil tudi sam med hojo. Avtorja veliko navajata imena vseh dreves, ki tukaj rastejo, vendar se mi je zdelo to odveč. Edino, kar se mi je še zdelo pomembno omeniti, je to, da na otoku raste čez 250 vrst rastlin in da so iglavci, ki rastejo tukaj, preneseni od drugod.

Tudi živalski svet opišeta. Ker je otok majhen, in ker je človek vedno prisoten, večjih živali ni. Najbolj pogosti obiskovalci so ptice, saj jih ljudje ne motijo. Pod elektrarno, kjer je voda dovolj mirna, pa prebivajo tudi postrvi. Živali na otoku so se mi zdele dober odmik od kamninskih, rastlinskih in drugih dolgotrajnosti.

Avtorja kasneje v knjigi bolj podrobno opišeta tisto o naravnem ravnovesju otoka. Brzice, ki se nahajajo pred otokom, so bile vzrok za nastanek in ohranjanje otoka. Med drugo svetovno vojno pa so začeli graditi elektrarno in so brzice uničili, s tem pa podrli ravnovesje. In ko je nekoč prišlo do hudega deževja, je reka, ker je bila preveč mirna, toliko narasla, da je na zahodu odneslo četrtno otoka. Da se odnašanje ne bi nadaljevalo, so zgradili na zahodnem delu, kjer ni bilo več zemlje, valolom. Ta je imel nalogo, da reko razdvoji na dva toka. Valolom so kasneje zabetonirali, da je še bolj močan. Okrog otoka, na obali, pa so postavili kamnite bloke, da so še dodatno preprečili odnašanje proda. Tako otok ni imel plaž, na katerih so se včasih kopali domačini. Sam sem se še eni redki taki plaži približal in moram reči, da je kot na morju na mivki.

Na koncu knjige govorita o kopališču. Tukaj sem izvedel, da je bil Mariborski otok prvo večje kopališče v okolici. Da je imel oz. še ima tri bazene, vem že od prej, nisem pa vedel, da je imel skakalnico. Podreti so jo morali, ker je začela reka pod njo vdirati v bazen. Zato so tisti del zgradili, bazen pa je bil prenizek za skakalnico in so ga podrli. Imel je tudi zanimivo napravo za čiščenje in ogrevanje vode. Vodo so črpali iz reke, potovala je po ceveh na streho glavne stavbe, kjer se je zagrela na soncu, nato pa odšla v bazene.

Na koncu sem zvedel še, da so sem hodili včasih tudi tujci ter da je imel otok dobro restavracijo.

Damjan, Božidar: Urban

Ker sem bil že nekajkrat na Urbanu, sem imel slikovito predstavo o hribu, kar mi je olajšalo raziskovanje. Avtor razlaga o tukajšnjem strmем pobočju, ki presega 50 % in kako ni prostora za njive, večinoma se ljudje ukvarjajo z vinogradništvom. Tukaj pridelujejo vinsko sorto rumeni muškat, ki sem ga poskusil pri smučarskemu skakalcu Selu, in moram povedati, da je zelo dobro vino. Vsebuje tudi zgodovinski vpogled oz. prve pisne omembe. To območje je bilo prvič omenjeno v 13. stoletju. Omenja se seveda cerkev, ki je že takrat bila podružnica cerkve svetega Martina v Kamnici. Podružnica je utrpela kar nekaj škode. Najprej je bila v slabem stanju in so jo morali razblagosloviti in zapreti, to pomeni, da se v cerkvi ni moglo več opravljati maš. Veliko gradbenega materiala so vzeli iz cerkve in ga uporabljali za gradnjo drugih stvari. Ker okoliški prebivalci niso bili zadovoljni, kar se je zgodilo z njihovo cerkvico, so jo na lastne stroške dali obnoviti in ponovno blagosloviti. Nato razlaga, kako je v tridesetih letih 20. stoletja cerkev prvič zagorela, ravno ko so izletniki še bili tam. Ti so jo potem pomagali gasiti. V cerkvi najdemo tri oltarje, glavni je posvečen svetemu Urbanu, zavetniku viničarjev, sodarjev, vinogradnikov in vina. Na levi in desni pa sta še dva stranska oltarja, eden je posvečen sveti Mariji, drugi pa Primožu in Felicijanu.

Avtor opiše tudi poti, ki vodijo na Urban, in kaj se da vse videti med potjo. Prvo, kar omeni, je, da izletniška točka ni več to, kar je bila, odkar se da na vrh priti z avtomobilom, in da je najbolj priljubljena točka med Mariborčani. To mi je znano še iz časov, ko sem bil otrok. Poti na vrh je seveda več, avtor jih nekaj omeni. Obstaja ena planinska pot, ki vodi iz Kamnice. Avtor opiše, kako steza vodi po senožetih in zapuščenih vinogradih, med potjo srečamo arheološke ostanke domnevnega grajskega stolpa in 300 let staro drevo. Govori tudi o dobrem razgledu nad okolico, avtor našteje vse, kar se da videti ob jasnem vremenu.

www.sportni-objekti-maribor.si/

Ker je Hipodrom precej velika zadeva, sem ji hotel posvetiti več časa, ampak na koncu nisem našel dovolj literature. V nobeni literaturi o Kamnici ta sploh ni omenjen. Na spletu sem našel dve strani o klubu. Stran www.jk-mb.si/ je namenjena jahalni šoli. Tukaj sem zasledil samo ponudbo in splošno dogajanje v klubu, zato mi ni preveč koristila.

Stran www.sportni-objekti-maribor.si/, pa je bila bolj informativna. Članek opisuje zgodovino kasaškega društva, ki je obstajalo že v 19. stoletju, zaradi njega je Maribor tudi zaslovel. Danes tekmovalj ne morejo več prirejati, ker hipodrom ne ustreza standardom in ga morajo obnoviti.

3.3.2.2 *Neposredno opazovanje in intervjuji*

Neposredno opazovanje je bilo opravljeno z moje in Nejčeve strani že prej. Najbolj je k temu pripomogel Nejc, ker tam živi. Z moje strani je bilo največ opazovanja opravljenega na snemanju. Ker sem vedel, da bom o tem pisal, sem bil pozoren na malenkosti, ki jih kljub mnogim obiskom v Kamnici nisem opazil. Najbolj mi je opazovanje pomagalo pri začetku, ko sem predstavil vas Kamnico, in pri končnem delu besedila, ko sem povzel svoje misli o kraju. Mnoge informacije sem dobil tudi od domačinov, te so mi kasneje pomagale pri pisanju besedila. Tako sem od nekega kmeta izvedel, da se je v Kamnici rodilo nekaj znanih športnikov, kar sem kasneje uporabil pri poglavju o smučarskih skakalnicah. Nekaj mi je povedal o skakalnicah tudi stari oče, kar sem kasneje prav tako uporabil. Lastnik kmečkega turizma Dobaj mi je povedal, kaj vse se da videti z Urbana ob jasnem vremenu. Ker nisem bil prepričan o resničnosti informacije, sem ga v besedilu citiral, in sicer kot "tukajšnjega domačina".

3.3.3 *Pisanje besedila*

Vseh poglavij, ki sem jih imel napisane na seznamu, nisem mogel uporabiti zaradi časovne omejenosti filma in pomanjkanja virov. Tako sem npr. izpustil poglavje o arheoloških ostankih domnevnega gradu ali pa bunkerje iz druge svetovne vojne. Na koncu mi je ostalo sedem poglavij, ki so bila dovolj zanimiva in za katere sem našel dovolj virov. Zato da bi se izognil zapletom, sem nekatera manjša poglavja združil z večjimi, tako kot sem poglavje o elektrarni in razgledni točki Huzarjev skok združil s tistim o Mariborskem otoku.

3.3.3.1 *Poglavje 1: Predstavitev kraja Kamnica*

Besedilo sem začel pisati z omembo zemljepisne lege, zato da bodo nepoznavalci mariborske okolice vedeli, kje se nahaja. Maribor je s Kamnico povezan s sprehajalno stezo, ki ji pravimo Kamniški drevored. Steza je prijetna in moral sem jo omeniti, s tem pa sem še poudaril, da je kraj tik ob mestu. Dobil sem idejo, da bi orisno predstavil, kakšna vas izgleda. Omenil sem, da se razprostira od reke do hribov za vasjo. Nato pa sem se v mislih postavil v čas, ko sem stal pred pošto. Takrat se mi je res zdel pogled na jedro prijeten in to sem hotel povedati tudi gledalcem. Nato sem omenil infrastrukturo, kot je šola, pokopališče, gasilski dom itd. Zadnja pa je bila omenjena stanovanjska četrt Kamniška Graba, ker se tam nahaja tista jama, katero sem nameraval omeniti v filmu. Sledi razlaga, kaj ima Kamnica skupnega s kamnom, to je kamnita sestava tal.

3.3.3.2 *Poglavje 2: Zgodovina Kamnice*

Zgodovino pričnem s prvo omembo vasi v listinah in da je bila v lasti bližnjega samostana. Opišem, kakšno gospodarstvo je tod bilo ter da je bilo veliko zemljiških gospodov, ki so se med seboj prepirali o lastništvu. Zanimiv se mi je še zdel podatek, da so tod bili najbližji vinogradi za podalpske samostane, kamor naj bi od tukaj izvažali vino. Zatem omenim turške vpade v 15. stoletju in požig Kamnice.

3.3.3.3 *Poglavje 3: Cerkev svetega Martina*

Pri pisanju besedila sem najprej omenil, da so Turki požgali tudi cerkev. S tem stavkom sem ustvaril vez med opisom zgodovine kraja in cerkvijo. Nato sem za uvod uporabil legendo, ki govori, od kod je cerkev dobila zaščitnika. Sledila je razlaga zunanjščine. Omenim, da je cerkev navzven preprosta in da ima zanimivo podobo zaradi številnih arhitekturnih členov. Zatem začnem z opisom notranjosti, povem, da je bila notranjost deležna velike pozornosti, danes jo zaradi tega uvrščajo med pomembne spomenike baroka na Slovenskem. Nato začnem opisovati stene in stebre, z njih preidem na strop, kjer opišem poslikave. Sledi razlaga oltarjev, začnem z glavnim, končam pa s stranskima. Na koncu se mi je zdelo dobro, da omenim še avtorja vseh oltarjev, saj so mojstrsko narejeni.

3.3.3.4 *Poglavje 4: Hipodrom Kamnica*

To poglavje sem povzel po članku z interneta in malo iz svojega razmišljanja. Povem, da je blizu vasi konjeniški klub s hipodromom in da so se tukaj pred časom prirejale kasaške dirke, sedaj pa je tu samo še šola jahanja.

3.3.3.5 *Poglavje 5: Smučarske skakalnice*

Tukaj sem omenil, da na strmih pobočjih Rošpoha stojijo smučarske skakalnice, kjer so že pred leti pozimi skakali. Povem še, da se je v Kamnici rodilo kar nekaj izjemnih športnikov, med njimi je Stane Sel, smučarski skakalec. Ta stavek služi za vez med besedilom in intervjujem.

3.3.3.6 *Poglavje 6: Turizem v Kamnici*

Pričel sem s podatki, ki sem jih dobil že iz knjige Moja Kamnica. Tam je pisalo, da je kraj premogel kar nekaj dobrih gostiln in da so sem radi zahajali Mariborčani. To sem uporabil kot uvod za Urban. Kot vez sem uporabil stavek, v katerem razložim, da gostiln sicer ni več, da pa so njihovo vlogo zamenjali vinotoči in gostilne na hribovjih Šobra in Mediča. Nato sem orisno predstavil ta dva hriba, in sicer, da so tukaj pobočja zelo strma in zaradi tega ni njiv, je pa veliko vinogradov. Potem omenim, da je najbolj znana točka tukaj Urban in da je priljubljen med Mariborčani. Zatem opišem še poti na Urban, predvsem tisto planinsko, na kateri naletimo na zanimivosti. Razgled na vrhu je naslednja točka. Tukaj poleg tistega iz knjige omenim še to, kar mi je povedal gospod Dobaj; da se ob izjemno lepem vremenu da videti celo Zagreb in smučišča v Alpah. Ker sva s starim očetom posnela zelo dober kader v tamkajšnji gostilni, sem moral omeniti še gostilno, nato pa sem prešel na cerkvico svetega Urbana. Tukaj omenim samo to, da je majhna in preprosta ter kakšno škodo je utrpela pred časom. Povem tudi, da je morala pred temi nezgodami biti lepša, saj je od tukaj bil odnesen mojstrsko izdelan kip.

3.3.3.7 *Poglavje 7: Izletniška točka Hudičeve skale*

Hudičeve skale so se mi zdele dobra zamisel, da jih omenimo, dokumentarnemu filmu bodo dodale kanček skrivnosti. Pri pisanju besedila sem se zato omejil na tiste zadeve, ki so zanimive. Omenil sem, da na tem mestu stojijo skale, ki tvorijo krog, zato da dobijo poslušalci predstavbo. Nato jih primerjam z megalitskim svetiščem, da dobijo poslušalci idejo, da to niso samo navadne skale, ampak nekaj več. Povem tudi za tiste steze, ki vodijo vstran in se na koncu združijo. Zatem povem še legendo, ki se konča z zmago nad hudičem, torej lep zaključek točke o Hudičevih skalah.

3.3.3.8 *Poglavje 8: Mariborski otok*

Vire za to poglavje sem črpal iz knjige Mariborski otok, nekaj pa je prišlo tudi iz mojega opazovanja tega okolja. Najprej sem napisal besedilo, ki bo vez med otokom in prejšnjim poglavjem. Ker je otok večje poglavje, so mu manjša v okolici podrejena. To sta elektrarna in Huzarski skok. In ker bom elektrarno omenjal tudi pri opisu otoka, sem jo moral omeniti že zdaj.

V besedilu sem najprej omenil elektrarno. Nato sem uporabil sprehajalno stezo, ki vodi vse do Maribora, za vez med elektrarno in razgledno točko Huzarjev skok, ker se slednji nahaja nad to stezo. Sledi legenda o razgledni točki, potem pa omenim, da na obrežje vodi tudi cesta, po kateri pridemo na otok. In s tem se začne opis otoka.

Ker se mi je zdel nastanek le-tega zanimiv, sem se odločil, da bom to opisal v besedilu. Zatem sem prešel na elektrarno in katastrofo, zaradi katere je odneslo četrto otoka, in opisal, kaj so ljudje naredili, da bi preprečili ponovno nesrečo.

Vez med zgodovino otoka in sedanostjo sem uporabil s stavkom, kjer omenim, da nanj lahko pridemo čez jekleni most, pred tem sem namreč omenil, da se je včasih dalo priti čez otok peš. Nato sem začel orisno opisovati začetek otoka. Postavil sem se pred vhod in pisal iz lastnih opazovanj. Omenil sem park pred kopališčem z visokimi starimi drevesi. Nato preskočim na opis gozda, saj si kopališče pustim za na konec. Podnebje in rastlinstvo sem nato združil v en stavek. Povedal sem, da je zaradi milega podnebja in prisotnosti vode ugodna vegetacija. Nato sem začel z živalmi. Povedal sem, da ni večjih živali, razen tistih, ki se pridejo odpočit. Idejo sem seveda dobil takrat, ko je Nejc opazil dve raci, ki spita na trati. Nato omenim še ribe in ptice. Po živalih pa začnem opisovati kopališče. Omenim, da je bilo moderno in priljubljeno tudi med tujci, nato pa preidem na sedanost kopališča, torej na napol zapuščen objekt. Predstavim, kaj vse kopališče ima, kar ni veliko, in omenim še, da je včasih ob bazenu stal stolp. Na koncu še povem, da je blišč otoka izginil.

3.3.3.9 *Poglavje 9: Prihodnost Kamnice*

Del besedila, ki bo služil za konec prispevka, pa sem povzel kar iz svojega razmišljanja o Kamnici. Kraj se ne bo nikoli priključil Mariboru, ker se okrog vasi nahajajo vodne površine, na katerih se ne sme graditi. Najprej sem mislil ta podatek uporabiti na začetku, vendar me je Nejc opomnil, da bi bilo to dobro uporabiti na koncu filma. Strinjal sem se in ga uporabil kot uvod za končno besedilo. Vas pa se vseeno širi, samo ne proti Mariboru, ampak proti severu. Osebnost me motijo tudi moderne hiše, ki se tam nahajajo, in želel sem jih omeniti. Zato sem stavek zaključil z mislijo, da se Kamnica vseeno širi, da je na severu moč opaziti moderne zgradbe, ki spremenijo starinski videz vasi.

3.3.4 *Snemanje govora*

Ko je bil govor končan, je bilo na vrsti snemanje le-tega. Sprva sem misli, da ga bom jaz posnel. Razmišljal sem tudi, da bi nekoga povabil v najin tim samo zato, da bi dal glas,

vendar ni bilo več nikogar na voljo. Sam mislim, da nimam preveč dobrega glasu za pripovedovalca, tudi Nejc ne, ker sva pretiha. Potrebovala sva nekoga, ki bi znal lepo pripovedovati, tak glas sem si tudi predstavljal, ko sem pisal besedilo. Kasneje je to vlogo prevzel Nejčev znanec Timotej Semenič, profesionalni novinar.

Takoj ko sem končal besedilo, sem to sporočil Nejcu, saj se nama je že mudilo. Mislil sem namreč, da moramo imeti govor posnet že pri uri grobe montaže. To naju je kasneje malce »stalo«. V petek popoldne smo se sestali na pijači na Lentu, da smo se spoznali. Ko sem ga prvič slišal govoriti, sem si mislil, da nima preveč nizkega glasu, ki mi je zvenel v mislih, ko sem pisal besedilo. Povedal je, da ko se pripravi na govor, malo spremeni glas. Po pijači smo se odpravili na šolo. Poiskali smo Marjana Fridauerja, informatorja, ki je v popoldanskih urah na šoli. Odprl nam je studijsko sobo in nam dal čas do takrat, ko se konča njegov delovni čas. Usedli smo se in začeli pripravljati opremo. Besedilo sem imel na USB ključu.

Najprej je Timotej pregledal besedilo. Kaj hitro je začel zmajevati z glavo. Njegova prva pripomba je bila ta, da je preveč informacij v tako kratkem času, na kar me je pred časom opozorila že mentorica. Problem je bil v tem, da se stavki ne navezujejo dobro drug na drugega, ni si mogel zapomniti besedila, ker je bilo tako raznoliko. Namreč ko snema govor, ga pove bolj iz glave kot iz teksta. In zapomniti si toliko podatkov je težje. Zato je kar začel z izločanjem besedila. Treba je znati poslušati in sprejeti kritiko, kar je zelo težko, sploh če smo v scenarij vložili veliko dela. Moramo znati svoj ego dati na stran in ne jemati tega osebno (Edgar-Hunter, Marland, Richards, 2009, 119). Sam s tem nisem imel težav, saj sem hotel, da bi bila pripoved čim bolj prijetna za uho. Svoj scenarij sem prepustil Timoteju. Preden je začel izločati, je, preveril, koliko časa bo trajalo branje teksta in bilo ga je še preveč. Izmeril je okoli 20 minut, brez premora, prispevek sam pa ne sme biti daljši od 15 minut.

Nekatere napake so bile zgolj slovnične, kot je npr. nepravilni vrstni red besed. Veliko stavkov je tudi skrajšal, ker so bili preveč dolgovezni. Izločal je tiste, kjer sem šel preveč v podrobnosti, tako da je besedilo postajalo bolj posplošeno, a še vedno zanimivo, z dovolj podatki.

Pripovedovalec se je moral pri snemanju skoncentrirati na delo, mi pa smo se vsake toliko časa zasmeli, ko je naredil kakšno napako. Zato ga nismo več motili. Ko je končal, nas je poklical. Čas je že bil, da se šola zapre, zato nismo mogli posnetega kaj dosti poslušati.

3.4 Snemalna knjiga

"Snemalna knjiga je zavezujoči, normativni izdelek, na podlagi katerega lahko začnemo s pripravi na snemanje. Televizijska snemalna knjiga – "skript" – je načeloma zapisana tako, da je na levi polovici strani napisano besedilo (zvoki, šumi, glasba), na desni pa opis slike. Razmestitev v filmski snemalni knjigi je obratna." (Žižek, Košir, 2003, 102).

Mentorica je sicer povedala, da razmestitev ni pomembna, pomembno je, da je slika na eni in besedilo na drugi strani. Verjetno se nekateri držijo prve trditve zato, ker je pri klasičnih televizijskih oddajah bolj pomemben govor, saj so informacijske narave. Filmi pa so namenjeni zabavi, zato si pomagajo bolj s slikovnim materialom, ko pripovedujejo zgodbo. Pri dokumentarnem filmu ima slika večji pomen kot npr. pri poročilih, kjer ni prostora za umetnost, saj mora biti govor kar se da razumljiv in objektiven. Nekateri dokumentarni filmi vsebujejo tudi igrane prizore, ko skušajo rekonstruirati dogodke. Moj film takih prizorov nima, vsebuje pa umetniške posnetke, kjer slika veliko doda k pripovedi. Ker se prizori med seboj razlikujejo, sem se odločil, da bom vsakemu kadru naredil takšno razmestitev, kot mu najbolj pristaja.

Film je v snemalni knjigi razdeljen na sekvence, te pa so sestavljene iz več posnetkov oz. kadrov. Sekvenca je dogajanje na enem prizorišču v enem časovnem loku, ima zaporedno rimsko številko in naslov (Žižek, Košir, 2003, 102). Naslov sekvence nam pove, kaj povezuje posnetke med seboj. Sam sem na sekvence gledal kot na poglavja, ki sem jih ustvaril med pisanjem govora, saj so imele neko skupno temo, ki jih je povezovala, kot npr. cerkev svetega Martina ali zgodovina Kamnice. Sekvence pri igranih filmih so drugačne. Moj film vsebuje 9 sekvenc, koliko posnetkov imajo, pa je odvisno od njihove pomembnosti k pripovedi. Sekvenca o konjeniškem klubu je bila manjši dodatek k filmu in sem ji posvetil samo 4 posnetke, sekvenca o Urbanu in okolici pa jih ima več kot 15, ker je o tem bilo na voljo več materiala. Snemalna knjiga ima tudi določene oznake, ki nam pomagajo razumeti lokacijo in čas. Če se sekvenca dogaja izven zaprtega prostora, mora vsebovati oznako EXT, kar pomeni eksterier oz. zunanost ali INEX, ki pomeni notranjost, v naravnem okolju. Za studio pa stoji oznaka INT. Prav tako je treba označiti čas, to je običajno DAN ali NOČ. Vsakemu posnetku določimo zaporedno arabsko številko in vrsto drugih tehničnih oznak (Žižek, Košir, 2003, 102). Najprej določimo velikost plana oz. izreza. Ta se meri glede na to, koliko predmeta je videnega na sliki. Če vidimo samo del predmeta, ima tak plan oznako DET, kar pomeni detajl. Oznaki za veliki in srednji plan se običajno uporabljata, kadar je na sliki človek, saj se veliki uporablja za prikazovanje obraza, srednji (SR) pa celega človeškega telesa. Oznaka TOT pa pomeni splošni plan oz. total. Ta se uporablja pri prikazovanju več ljudi hkrati oz. ob velikih scenah. Določiti moramo tudi, ali je posnetek dinamičen ali statičen. Dinamičnih je več, oznaka "vožnja" pomeni, da je kamera pritrjena na tirnice, in se motivu približuje, "zasuk" pomeni panoramske posnetke. Zadnje,, kar določimo posnetku, pa je rakurz oz. zorni kot snemanja, ta nam pove odnos kamere do osebe oz. predmeta. Lahko je nad (zg. rak) ali pod predmetom (sp. rak), obstaja pa še tudi posebni rakurz, kjer je kamera nagnjena od svoje navpičnice.

Predstavil bom 3 posnetke, ki se mi zdijo najbolj zanimivi

II. SEKVENCA – Kamnica in okolica / EXT – DAN /
8. TOT – zasuk - zg. rak.

GOVOR (OFF)

Po neuspelem obleganju se je umaknila,
vendar je na poti nazaj požgala vse
okoliške vasi, tudi Kamnico.

GLASBA (OFF)

Govor spremlja rahla glasba tolkal.

GLASBA (OFF)

Proti koncu govora se tempo glasbe začne
spreminjati iz hitrega v vedno bolj
počasnega.

GLASBA (OFF)

Tik preden se konča kader, glasba na
dramatičen način preneha.

Mesto Maribor. V ozadju Pohorje. Kamera
se začne pomikati na desno stran proti
Kamnici. Mesto počasi izginja, začenjajo
se pojavljati travniki. Med travniki vodi iz
mesta cesta, ob kateri je sprehajalna steza
z drevoredom.

Cesta se počasi oddaljuje in izgine za
drevjem. Za tem drevjem v daljavi zagledamo
vas Kamnico z znanim cerkvenim stolpom.
Zasuk kamere se začne počasi ustavljati na
Kamnici. Preden se popolnoma zaustavi, se ji
začne približevati (zoom).



Slika 7: Panoramski posnetek Maribora in Kamnice
Vir: Lasten

III. SEKVENCA – Cerkev svetega Martina / INEX – DAN
17. DET – zasuk – sp. Rak

GOVOR (OFF)

Vsa kiparska dela so plod znanega mariborskega kiparja Jožefa Holzingerja, ki je deloval v 17. stoletju.

GLASBA (OFF)

Govor spremlja rahel glas duhovniškega pevskega zbora.

Oltar svetega Martina. Zasuk kamere se začne na spodnji levi strani oltarja, tam stoji prizor z dvema kipoma, z dvema stebroma v ozadju. Kamera se začne oddaljevati od tega prizora proti sredini. Na sredini je pozlačen tabernakelj, ki ga obkrožajo kipi. Kamera se pomika naprej, vstran od sredine in se ustavi na prizoru z dvema kipoma in stebroma v ozadju, podoben tistemu na začetku.

GLASBA (OFF)

Malo za tem ko se konča govor, se umirjeno konča tudi glas pevskega zbora.



Slika 8: Posnetek glavnega oltarja cerkve svetega Martina
Vir: Lasten

VII. SEKVENCA – Hudičeve skale / EXT – DAN

64. SR – vožnja – sp.rak./posnetek približaj

Gozdna pot, ki vodi na izletniško točko
Hudičeve skale. Kamera se hitro
(fast motion) pomika navzgor po stezi,
polni korenin, mimo švigajo drevesa.

GOVOR (OFF)

Nad Kamnico leži še ena zanimivost...
Hudičeve skale.

GLASBA (OFF)

Strašna glasba, na začetku močno zadoni,
nato pa ohrani zmerni ton vse do konca
kadra.

Kamera se ustavi s pogledom na veliki kamen,
ki stoji na vrhu steze. Na njemu je napis z belo
barvo, slabo berljiv. Čez nekaj sekund se kamera
približa (zoom in) napisu, kjer lahko razberemo:
HUDIČEVE SKALE.



Slika 9: Posnetek poti na izletniško točko Hudičeve skale
Vir: Lasten

3.5 *Montaža*

"Končni scenarij pri dokumentarnem filmu je dokončan komaj v post produkciji. Komaj takrat lahko začne režiser z vsem nabranim materialom oblikovati film. Končni scenarij je sestava zvočnih komponent filma, med te spadajo intervjuji, zvok okolice pri resničnih posnetkih in glas pripovedovalca." (Irving, Rea, 2006, 29).

3.5.1 *Ustvarjanje zasnove*

Naslednji šolski dan smo imeli v šoli grobo montažo, kjer naj bi ustvarili neko splošno podobo filma. Z Nejcem sva imela problem, snemala sva namreč z digitalno kamero, katere posnetke je bilo treba konvertirati v drug format, da jih bo program Premiere, s katerim delamo montažo, sprejel.

Od te ure nisva imela ničesar, ker to konvertiranje traja predolgo, odločila sva se, da bo Nejc to opravil doma. Poleg formata je bil problem še to, da so posnetki v HD obliki, kar jim zelo poveča velikost. S konvertiranjem so se seveda le-te zmanjšale.

Po konvertiranju, ki je trajalo ves dan in še ponoči, sva se dogovorila, da bova zmontirala posnetke. Dobila sva se pri meni, ker je imel Nejc težave na domačem računalniku. V svoji sobi imam tudi dve mizi, ki nudita veliko prostora. Vsak sva imela svoj računalnik, saj je Nejc prinesel še namiznega od doma. Od opreme sva imela še njegov profesionalni fotoaparat in zunanji disk, velik 1 terabajt, na katerem so bili konvertirani posnetki. Vse skupaj jih je bilo čez 500, njihova skupna velikost pa je presegala 80 gigabajtov. Disk sva priklopila na moj računalnik in zagnala program Adobe Premiere Pro CS3.



Slika 10: Namizje računalniškega programa Adobe Premiere Pro CS 3
Vir: Lasten

Mentorica nama je povedala, da še ne potrebujeva posnetega govora, da je najbolje, če v grobo montažo vstaviva slikovni material in posnete intervjuje, in da bi bilo priporočljivo razmerje med omenjenima 50:50. Če bi to vedel, ne bi hiteli s snemanjem govora, saj smo kasneje opazili, da bi veliko stvari lahko spremenili. Prvo, kar sva naredila, sva začela gledati posnetke, da vidiva, kje so bili posneti. Nameravala sva sortirati posnetke po točkah, kot sem to storil pri pisanju besedila. Ustvarila sva si več map, vsaka za eno točko oz. sekvenco, in vanje kopirala posamezne posnetke. Pregledna ureditev je zelo pomembna za montažerje. Moramo si organizirati delovni prostor, zato da lahko večino svojega časa posvetimo montiranju posnetkov in ne iskanju le-teh (Chandler, 2004, 56).

Ker je bilo posnetkov veliko, jih nisva vseh izvozila v program, temveč sva jih izbirala kar sproti iz map. Najprej sva poiskala uvodni kader, to je tisti z avtobusom na postaji, nato pa sva delala po občutku. Gledala sva besedilo in po tistem zlagala posnetke enega za drugim na časovni trak. Pri dokumentarcih je govor posnet po tem, ko smo slikovni material že rezali in vstavili. Profesionalci si, preden je posnet originalni govor, pomagajo z nadomestnimi. Ti so običajno slabo kvalitetni in služijo za pomoč pri grobi montaži in prekrivanju ter dodelavi (Chadler, 2004, 154). Midva tega nisva imela, zato sva si pomagala s tekstom. Z občutkom za čas sva preračunavala, koliko časa bi vsaka vrstica potrebovala. Nekaj dni prej sem bil na nekem predavanju, kjer je predavateljica povedala, da mora vsak montažer iz snemalne knjige natančno izračunati, koliko časa bo film trajal. To sem upošteval, ko sem delal izreze kadrov. Ugotovil sem, da imam različne poglede na to, koliko časa naj bi neki kader trajal, to pa je odvisno od mojega počutja. Če sem bil bolj ležernega počutja, sem delal daljše kadre, če sem

se počutil poln energije, pa obratno. In ker montaža ni bila končana v enem dnevu, bi se to lahko opazilo.

Veliko posnetkov je bilo predolghih. Ker sva bila neizkušena, sva posnela predolge kadre. To seveda ni bil problem pri statičnih, temveč pri premikajočih. Nekateri so trajali kar 20 sekund. Na prvi tak kader sva naletela že po uvodnem, kjer sva s hriba snemala Kamnico tako, da sva počasi približevala z zoom-om.

Pred začetkom in pred koncem vsakega posnetka, statičnega ali dinamičnega, bi kamera morala mirovati vsaj pet sekund, zato da ima montažer svobodo, kdaj rezati kader. Ta čas je potreben tudi za pravilno delovanje raznih tranzicijskih efektov med kadri, kot je preliv (Chandler, 2004, 5). Midva tega nisva storila. Večina posnetkov se je premikala že takoj, ko sva pritisnila gumb za snemanje. Tako sva imela polno kadrov, ki so se že na začetku premikali, kar nama je kasneje povzročalo težave.

Prišla sva do tja, kjer omenjam turške vpade. Zdelo se mi je prav, da bi film opremil tudi s slikami. Na internetu sem našel grafiko Valvasorja, na kateri so upodobljeni Turki, kako požigajo mesta.

Posrečil se nama je tudi kader, sneman s Kalvarije, kjer kamera najprej snema Maribor, nato pa se pomika do Kamnice in se rahlo približuje z uporabo zoom-a. Prav ta kader teče med besedilom o Turkih, kako so med drugimi vasmi požgali tudi Kamnico.

Za tem pride cerkev svetega Martina in prvi intervju. Intervjuja sta bila samo dva, z župnikom Stanetom Sikoškom in s smučarskim skakalcem Stanetom Selom. Bil še en intervju, in sicer od mojega starega očeta, ki je tudi skakal, ki ga kasneje nisva uporabila. Dolžino obeh sem ocenil nekje 5 minut, kar pomeni, da je film lahko dolg še enkrat toliko. Sprva sva hotela imeti 15 minut dolg dokumentarec, vendar nama je primanjkljaj intervjujev to onemogočil.

Intervju duhovnika Sikoška ni bil preveč informativen, kot sem sprva mislil, da bo, to pa zato, ker se na intervju nisem dovolj pripravil. Reševalo me je edino to, da sem vedel vse zanimivosti o cerkvi. Z njim bi se moral prej posvetovati, o čemu bo govoril, vendar sem takrat mislil, da bo kar sam pripovedoval. Ker duhovnik ne pove veliko o cerkvi, ta intervju služi bolj za osvežitev filma, da ne gledamo samo slikovnega materiala, da vidimo še kakšno osebo. Tukaj se je posrečil tudi konec tega intervjuja, kjer duhovnik svoj govor konča in se obrne na stran, češ, to je ostalo od cerkve. Takoj za tem pa se začne predstavljati notranjost. Tukaj sem naredil ponovno slabo potezo, pomaknil sem se iz cerkve ponovno ven, zato ker sem v besedilu v takem vrstnem redu to omenjal. Mislil sem, da ne bo nihče opazil, da intervju poteka že v cerkvi. Praviloma bi ga moral posneti zunaj, pred cerkvijo. Kadri, posneti v cerkvi so izpadli zelo lepo. Tega nisem pričakoval, ker se mi je zdela notranjost pretemna, verjetno je ravno to ustvarilo difuzno svetlobo.

Po cerkvi pride na vrsto konjeniški klub. Bil sem v dilemi, če bi ga sploh omenil, ker je bilo o njem napisano zelo malo in se mi je zdelo, da bo motil predstavo o Kamnici. Na koncu me je Nejc prepričal, da je klub ostal. Imel je idejo, da bi kot nadomestilo za govor dodala plakat, ki sva ga tam posnela, kjer piše, kaj vse v klubu nudijo. Za konec pa kader konja, ki gleda skozi okno hleva, ta je uspel, ker sem se kot gledalec zagledal v konja in nisem potreboval govora.

Naslednja točka so bile smučarske skakalnice. Za uvod je služil posnetek ene od teh skakalnic, sicer zapuščene. Za skakalnice smo imeli 2 intervjuja, sprva sva pred gospoda Sela dodala starega očeta, vendar se mi je zdelo kasneje to odveč. Preveč je bilo že govora o skakalnicah, ta se je razvlekel na tretjino celotnega filma, kar ni bilo ugodno. Ko sva odstranila ta intervju in je ostal samo Selov, se je prav tako zdel še vedno predolg, vendar nisem imel druge izbire. Ta intervju sem dvakrat rezal. Sprva začne intervjuvanec pripovedovati o svoji mladosti, to sem ga tudi vprašal, saj sem nameraval v vprašanju združiti njega in Kamnico. Vendar se je njegov odgovor razvlekel, in ko sem modificiral intervju, sem

ga kljub temu, da je bil zanimiv, odstranil, ker govori o sebi bolj kot pa o Kamnici in skakalnicah. Zatem je začel govoriti o skakalnicah, sprva kako so se gradile, nato preide na tisto, ki jo je sam gradil. Ta del je tudi bil predolg, vendar nisem imel izbire, nekje na sredini se je izgubil in je začel ponavljati stvari, ki jih je povedal že prej. Našel sem primeren del za prehod, kjer se ne bi poznalo, in rezal. Intervju se je tako nadaljeval o njegovih športnih dosežkih. To se mi je zdelo, da mora biti prisotno, saj je bil gospod svetovni prvak pri veteranih.

Naslednji je bil turizem v Kamnici. Tukaj sva prvič uporabila fotoaparata. Vedela sva, da morava imeti slike in fotografije, ki jih bova dala v film. Sprva sva mislila, da jih bova dobila od avtorja knjig, ki sem jih prebral, gospoda Damjana. In ker tega sodelovanje ni zanimalo, je Nejc slike fotografiral kar iz njegovih knjig. Te so bile slabe kakovosti, ker so bile premajhne. Bile pa so črno bele in starinske, kar naju je malo reševalo.

Ko govorim o turizmu v vasi, najprej omenim kako je bilo prej. Zato sva vstavila dve stari sliki, na eni je sveti Urban, na drugi pa takrat še obratujoča gostilna, katero sva posnela tudi v današnjem stanju. Tako sva ustvarila prehod z uporabo te gostilne z včeraj na danes.

Zatem sva preprosto sledila besedilu in izbirala ter dodajala posnetke.

Ko besedilo preide na Urban, govorim o Mariborčanih, ki radi zahajajo sem. Za ta del sva imela rezerviran poseben kader, in sicer tista dva kolesarja, ki z zadnjimi močmi prispeta na strm klanec Urbana.

Naslednja točka so bile Hudičeve skale. Z Nejcem sva posnela veliko prehodnih kadrov poti od točke do točke, ki jih na žalost nisva mogla uporabiti, ker bi film predolgo trajal. Sva pa imela uvod v Hudičeve skale posnet na enak način, in sicer pot navzgor po gozdu. Vstavila sva kader in ga s posebnim orodjem skrajšala oz. pospešila. Tako sva dobila pospešen posnetek, ki je sedaj trajal nekaj sekund, drugače pa več minut. Snemal ga je Nejc, in ko je prispel na vrh skal, je za na konec posnel še napis "Hudičeve skale", vgraviran na kamen. Ko sva modificirala ta posnetek, mi je Nejc še priporočal, da ga režem malo pred prikazom tega napisa, zato da ta del ne bi bil pospešen, da bi gledalci lahko sploh prebrali, kaj piše. Sledili so najini umetniški posnetki. Hudičeve skale so bile posnete na bolj umetniški način, ker sva morala improvizirati. To pa zato, ker se je morala ta sekvenca zdeti malo drugačna od ostalih, saj govori o nečem nadnaravnem. Že ko sva snemala, sva vedela, da bova v ozadje dodala glasbo, ki bo v gledalcih vzbudila strah in skrivnostnost. Tako sva imela posnetih veliko detajlov, kot so kamni, luknje, špranje. Imela sva en dolg kader celotnih skal, ki sva ga kljub dolžini pustila nerezanega, in posnetke dreves in krošenj, ki so na koncu dobro izpadli. Med snemanjem smo takrat naleteli na že na začetku omenjenega lovca, ki je s seboj imel psa, katerega je Nejc posnel od blizu. Tega sva kasneje dodala, ko omenjam legendo o skalah, predstavljal pa naj bi hudiča. Ta posnetek sva modificirala z istim orodjem kot prej uvod na skale, vendar sva ga podaljšala in tako dobila počasen posnetek pasjih oči, ki je pripomogel k vzdušju.

Sledil je Mariborski otok in okolica. Tukaj sva dodala nekaj posnetkov elektrarne od daleč in blizu, saj je ta tudi omenjena, nato pa sva uporabila posnetek, ki sva ga uporabila že na začetku, to je tisti dolgi, ki prikazuje reko Dravo in obrežje. Na začetku sva izkoristila zadnji del tega posnetka, sedaj pa sva uporabila prvi del, prikazuje pa v bistvu isto stvar. Seveda so tudi tukaj kasneje nastale težave, ker kader na začetku ne miruje vsaj pol sekunde. Ko govorim o Huzarjevem skoku in o tem, kako so skale dobile ime, sem hotel, da se vidi globina le-teh, da bi gledalci dobili občutek, kam so ti huzarji skočili. Za na konec sva dodala posnetek vode od blizu, ki žubori, saj je ravno kar prišla iz elektrarne. Ta je seveda dajala videz, kot da je ravno kar nekdo skočil vanjo in se potopil.

Besedilo sva sproti krajšala, ker ga je bilo preveč, na kar naju je opozoril Timotej, pripovedovalec. Na srečo tukaj ni bilo večjih težav, čeprav bi nama bilo delo prikrajšano, če ne bi hiteli s snemanjem govora. Pri odstranjevanju besedila mi je pomagal tudi Nejc, skupaj sva izločala nepotrebne podatke. Imela sva rahle težave pri nekaterih stavkih, saj so bili spisani in posneti tako, da če sem hotel imeti en stavek v besedilu, sem moral dodati tudi naslednjega oz. prejšnjega. To se je končalo še z večjim izločanjem. Vseeno je na koncu besedilo imelo smisel, dodatno pa je posneti govor modificiral Nejc na svojem prenosnem računalniku s programom Adobe Audition. Tukaj so nastale naslednje težave zaradi Timotejevega tona govora. Pripovedoval je tako, da je venomer višal in nižal svoj ton glasu, in ko je Nejc nekatere rezal, se je opazil nenaravni prehod. Nekatere je lahko rešil, vseh pa na žalost ne.

Največ besedila je bilo odstranjenega pri Mariborskem otoku, saj nisem hotel, da bi bil film daljši od desetih minut, čeprav je na koncu bil. Pa tudi Nejc in Timotej sta mi povedala, da to, kar sem napisal o otoku, ni najbolj zanimivo. Celotno besedilo je bilo skrajšano na podatek, kako je otok nastal, in na kopališče. Za prvi podatek sva imela dober kader, in sicer peščena plaža na otoku, takrat ko se omenja, da je otok prodnat nanos. Nato pa govor preide na kopališče. Tukaj sva ponovno uporabila slike iz knjig. Nejc jih je poslikal, malo preuredil v računalniškemu programu za urejanje fotografij Adobe Photoshop CS 3, nato pa jih poslal na moj računalnik. Izbral sem tiste, ki bi bile najboljše, ki so pokazale največ. Ena je kazala celotno kopališče iz tridesetih let prejšnjega stoletja, druga je pokazala neke tekmovalce, tretja pa gostilno z gosti, ki se obračajo proti fotografu, tako lahko gledalec dobi predstav o takratnem vzdušju na otoku. Ponovno sva prešla is preteklosti v sedanjost. V besedilu se omeni, da je otok danes v slabem stanju, zato sva dodala posnetke kopališča. In za konec sledi še stavek "morda mu bodo nekoč povrnili blišč", kjer sva dodala sliko skakalnega stolpa in postavnega skakalca na vrhu, ki je pravkar skočil. Ta slika lepo prikazuje blišč otoka, saj je pod skakalnico veliko ljudi, pa tudi na skakalnici že čakajo v vrsti.

Sledila je še zadnja sekvenca, ki služi za zaključek filma. Stavek "Kamnica bo za zmeraj ostala vas", se mi je zdel lep, kot sliko pa sva dala lep posnetek kraja, kjer vas s cerkvijo rahlo zakrivajo cvetice. Zadnji kader pa je tisti, ki se mi je posrečil, ko sem snemal moderne hiše in je mimo prišel avtobus, ki je ravno odhajal iz vasi. Tako sva imela za začetek filma prihod avtobusa, za konec pa odhod.

3.5.2 Prekrivanje in dodelava

Ko sva končala grobo montažo, je na vrsto prišlo vstavljanje posnetega govora. Tukaj sva morala včasih nekatere kadre skrajšati, včasih pa še kakšnega dodati, če je bil govor tako dolg. Morala sva se ravnati po dolžini govora, saj ni bilo dobro, če je bila predolgo časa tišina. Že od prej sem vedel, da je boljše, če se govor začne malo pred sliko, zato sem to upošteval. Včasih sem pri prehodih iz ene sekvence v drugo z govorom začel komaj na sredini kadra, tako da sem dal gledalcu malo časa, da se sprosti ob sami sliki. Vedno sem imel tudi manjši razmik med posameznimi govori, če ne, se je slišalo kot bi pripovedovalec vse povedal v eni sapi. Imel pa sem tudi primer, ko sem moral celo dva govora postaviti skupaj, da se je bolje slišalo. To je bilo zaradi tega, ker je Nejc rezal posnetke, druge izbire žal ni bilo. Najbolj je to opazno pri konjeniškem klubu.

Pri intervjuju s skakalcem pa je bilo ravno obratno, tukaj sva dodajala slikovni material. Od gospoda Sela sem dobil na izposojno nekaj fotografij, nekaj pa jih je stari oče dobil na eni od domačij. Te smo vse skenirali, tako da sem jih imel že doma. V Photoshopu sem jih še malo obdelal, da so bile poravnane. Poslušal sem intervju večkrat, tako da sem si zapomnil, o čem govori. Slike sem moral razporediti skozi ves intervju, na srečo jih je bilo dovolj, čeprav bi še prišla kakšna prav. Slike so se seveda čimbolj nanašale na govor gospoda Sela. Na začetku sem naletel na rahlo težavo, med intervjujem je namreč stari oče popravil intervjuvanca in ta del sem izrezal ter ga prekril s sliko. Ker je to bilo tik pred začetkom, si gledalec ni mogel dobro pogledati, kakšen izgleda skakač, in že je nastopila slika. Tudi napis, ki pove, kdo je intervjuvanec, je moral kaj hitro izginiti. Na slikah so bile skakalnice in neki ljudje, eden med njimi je bil človek, o katerem Sel pripoveduje. Kot slikovno gradivo pa sva imela tudi video posnetke. Tukaj sem uporabil posnetek, kjer ponazarjam skakanje, ko se počasi spustim s kamero v roki navzdol po stezi. Kader je bil skrajšan, tako da je tekkel po hitrem postopku.

Po govoru sva začela filmu dodajati glasbo. Prva, ki sva jo dodala, je bila pri Hudičevih skalah. Na internetu sem pred leti gledal neki domači video, ki je imel strah vzbujajočo glasbo, ki sem si jo zapomnil vse do danes. Ta video je še na srečo danes dosegljiv na spletni strani www.youtube.com, vendar sam nisem vedel, kako bi jo lahko spravil na trdi disk. Zato je Nejc s spleta naložil program Audacity, s katerim lahko snemaš zvok, ki se predvaja na računalniku, torej z zvočne kartice. Na tak način sva kasneje posnela vso glasbo, ki sva jo uporabila v filmu.

Sprva nisem hotel imeti preveč glasbe, vendar me je Nejc prepričal da mora biti, še posebej pri slikovnem materialu. Vsa glasba, razen ta pri Hudičevih skalah, je bila odigrana v živo, to pomeni da so ljudje na posnetkih v živo igrali na instrumente. Tako sva poiskala glasbo za ozadje pri Urbanu, kar je seveda bila harmonika, ko sem govoril o zgodovini Kamnice, sva poiskala glasbo s tolkali, piščaljo, za kopališče Otok pa sva našla swing glasbo iz tridesetih let prejšnjega stoletja, saj je v tistih časih kopališče bilo na višku svojega ugleda, pa tudi fotografije so iz istih časov.

3.5.3 Finalizacija

Sedaj sva imela praktično film že končan, z montažo posnetkov sva se oba strinjala. Sledile so še manjše korekture, kot so spreminjanje tona pri IT posnetkih, ustvarjanje avdio in video tranzicij, zatemnitev in prelivov. Na začetnem kadru sva ustvarila zatemnitev, to pomeni, da se je začel iz teme. Ta efekt je sovpadal s kadrom, saj opazujemo avtobus, ki se prikaže za hišami in pripelje do postaje, kjer se ustavi. Ko zavira, spusti cvileč zvok, ki zmoti glas pripovedovalca, ki začne s svojim uvodnim govorom. Na tem mestu sva zato znižala zvok IT-ja. Se pa je ustvarila naravna tranzicija, saj pisk zavor preide v glasbo s piščali. Takšnih tranzicij je bilo skozi film kar veliko. Najbolj posrečena je bila pri glasbi s tolkali, ko teče beseda o Turkih, kako so požgali Kamnico. Glasba se konča na dramatičen način ravno takrat, ko objektiv uperi svoj pogled na kraj. Pri glasnosti glasbe sva se tudi poigravala, saj sva jo ravno v takšnih trenutkih želela poudariti.

Ponekod sva morala dokončno znižati IT zvok, saj so bili hrupi v ozadju preglasni. Najbolj ta ni opazen pri posnetkih iz cerkve. Ko sem snemal, sta se stari oče in župnik pogovarjala, njun glas pa je zaradi velikosti prostora donel. IT zvok je zamenjalo petje meniškega zbora, ki sva

ga posnela z interneta. Nisva pa ga povsod zniževala, velikokrat je prišel prav. Najbolj so naju motili veter in žuborenje vode.

Pri intervjujih pa sva morala IT zvok s posebnim orodjem zviševati, kar se je poznalo na kakovosti. Posneti so bili namreč zelo tiho. Ko sem snemal intervju, sem pozabil postaviti mikrofona, ker sem mislil, da bo tisti na kameri dovolj. Tukaj je nastala težava, ker se v ozadju sliši šumenje, vendar se temu nisva morala izogniti, saj intervjuvanca gledalci drugače ne bi razumeli. To šumenje sva morala ublažiti tudi na začetku in koncu posnetkov, da sva ublažila prehode.

Odziv najinih mentorjev je bil na predstavitvi filmov dober. Kljub temu je imel kar nekaj napak. Čez nekaj dni sva dobila možnost, da jih popraviva, ker naj bi film predlagali za objavo na regionalnem programu TV Maribor.

3.5.4 Odpravljanje napak

Čez nekaj dni smo se pozno popoldne sestali s šolskim montažerjem Igorjem Purnatom. Nejc je imel ves material s seboj na prenosnem trdem disku. Imeli smo težave s programom Premiere. Ta ne shrani posameznih posnetkov v svoj format, temveč jih koristi od zunaj. In ker smo naš film v Premiere formatu odprli sedaj na drugem računalniku, je program povprašal po teh posnetkih. Teh je bilo preveč, da bi vsakega posebej iskali, bili so razmetani po različnih mapah. Ker Igor pa tudi midva nisva imela veliko časa, smo si vzeli uro, da nama je razložil, kaj vse sva naredila narobe. Vzel sem si pisalo in listek ter pozorno poslušal in si zapisoval, saj naj bi film sama preuredila doma.

Že naslednji dan sem se spravil preurejat film. Najprej sem popravil kadre. Težava pri teh je bila, da niso bili narejeni po pravilih, preveč je bilo dinamičnih in premalo statičnih. Že sam sem med gledanjem filma večkrat dobil občutek, da film kar nekam beži. To je bilo zato, ker je bilo preveč dinamičnih na kupu. Vmes bi moral postaviti statične, da bi pripoved "umiril". Imel sem težavo najti kadre z isto vsebino, ki bi bili narejeni po pravilih. Tukaj je nastopil še prej omenjeni problem predolgih kadrov, ki jih nisem mogel rezati na polovico, saj se bi moral na koncu za vsaj pol sekunde ustaviti. Moral sem improvizirati. Veliko posnetkov sem zamenjal, sedaj niso imeli več tako lepe vsebine, sem pa dosegel neko umirjenost. Kader, ki je bil v prejšnjih verzijah na začetku filma, sem postavil na konec, ker je na posnetku bila ista vsebina. Tistega na začetku sem zamenjal z drugim. Ta se mi je posrečil, ker je na koncu izpadel še boljše, saj so bili prisotni ljudje, kar mu je vlilo malo življenja. Ponekod nisem imel izbire zaradi pomanjkanja materiala. Improviziral sem s prelivanjem, tako da se rez ni toliko opazil. To je lepo vidno pri omembi Hudičevih skal. Tukaj sem pri dveh kadrih uporabil tudi orodje za upočasnitev posnetkov, ker ju zaradi pomembnosti nisem hotel zamenjati. Izpadla sta bolj umetniško, vendar je celotna sekvenca o Hudičevih skalah narejena v takšnem stilu.

Pri slikah sem moral prav tako dodati efekt preliva, zato da prehod ni tako grob. Pri intervjuju s Skakalcem Selom pa tega nisem storil, ker je za intervjuvancem bila stena, polna slik, kjer so grobi prehodi izgledali boljše.

V sekvenci o cerkvi svetega Martina je bila težava, ker je intervju posnet znotraj, pripoved pa nas potem ponovno postavi ven. Kadre sem zamenjal, tako da pripovedovalec najprej pove o cerkveni zunanosti, nato pa začne govoriti župnik. Sekvenca ni več tako prijetna, vendar je narejena po pravilu, ki pravi, da ne smemo gledalca zvesti o lokaciji dogajanja.

Tudi glede zvoka je padlo nekaj kritike. Najbolj so film motili razni kašlji in vdihi, z Nejcem sva se tega lotila slabo, saj sva ob teh trenutkih glasnost samo znižala, Igor pa je imel boljšo zamisel. Pokazal nama je, kako se izreže del z napako in se ga zamenja z drugim. Seveda si morata biti podobna. Med intervjujem je Sel nekajkrat zakašljal, in to je zelo motilo pripoved. Enkrat se je to zgodilo ravno med slikovnim materialom, zato ni bilo težave, drugi pa se je zgodil med posnetkom Sela, zato sem moral slikovno gradivo malo preurediti. Zanimivo je, kako lahko je to narediti pri ozadju narave, npr. pri ptičjem petju, velikokrat se prehod sploh ni opazil, če pa se je, sem poiskal kakšnega drugega. Skozi film sem našel še veliko takšnih napak, katere sem ustrezno odpravil

4. GANTOGRAM

"Urniki pri dokumentarcih so drugačni od tistih pri igranih filmih, saj so odvisni od razpoložljivosti ljudi ali dogodkov, katere je treba posneti. To pride še posebej v poštev, kadar najemamo opremo, saj je dobro čas razpoložljivosti izkoristiti še za ostale stvari, ki jih je treba posneti." (Irving, Rea, 2006, 63).

Delo s projektom je trajalo 14 dni. Na začetku je prevladovalo ogledovanje terena in iskanje sogovornikov, takrat je tudi nastala osnovna ideja, ki se je skozi čas dopolnjevala. Največ dela je bilo s snemanjem, obdelavo podatkov in pisanjem scenarija. Snemanje govora je bilo končano v enem popoldnevu, na koncu je sledila še montaža.

Aktivnosti	Trajanje projekta v dnevih													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Ogled terena														
Iskanje sogovornikov														
Snemanje														
Obdelava podatkov														
Pisanje besedila														
Snemanje govora														
Montaža s finalizacijo														

Tabela 1: Gantogram
Vir: Lasten

5. OVREDNOTENJE DOKUMENTARNEGA FILMA

5.1 *Obračun stroškov*

5.1.1 *Stroški dela*

Pri ovrednotenju stroškov dela sem najprej pogledal na gantogram. Tam so zapisane vse informacije o tem, koliko časa je produkcija trajala. Dejavnosti, ki jih bom ovrednotil, se med seboj razlikujejo po času, ki smo ga porabili zanj.

Ogled terena

Ogled terena je trajal dva dni.

Dan 1: 2 uri

Dan 2: 2 uri

Skupaj: 4 ure

Iskanje sogovornikov

Iskanje sogovornikov je trajalo dva dni.

Dan 1: 1 ura

Dan 2: 1 ura

Skupaj: 2 uri

Snemanje

Snemanje je trajalo 6 dni.

Dan 1: 7 ur

Dan 2: 3 ure

Dan 3: 3,5 ure

Dan 4: 4 ure

Dan 5: 5,5 ure

Dan 6: 2 uri

Skupaj: 25 ur

Obdelava podatkov

Obdelava podatkov je trajala 7 dni, vsak dan po 2 uri.

Skupaj: 14 ur

Pisanje besedila

Pisanje scenarija je trajalo 7 dni, vsak dan po 1 uro.

Skupaj: 7 ur

Snemanje govora

Snemanje govora je trajalo samo en dan.

Skupaj: 4 ure

Montaža

Montaža je trajala 3 dni, vsak dan po 4 ure.

Skupaj: 12 ur

Vsega skupaj je dela bilo za 62 ur. Urna postavka je 8 €.

SKUPAJ STROŠKI DELA: 496,0 €

5.1.2 Materialni stroški

Materialnih stroškov pri delu razen porabe goriva, ki sva ga porabila za prevoz, ni bilo. Potrebovala sva ga za vožnjo na kraj snemanja.

Potni stroški

Prevoz sva potrebovala 6 dni.

Dan 1: 16 km

Dan 2: 9 km

Dan 3: 6 km
Dan 4: 10 km
Dan 5: 14 km
Dan 6: 8 km

Skupaj sva prevozila 63 km. Kilometrina znaša 0,37 € za 1 km
(<http://www.amstar.si/uporabni-podatki-povezave/kilometrina-dnevnice.html>, 24.09.2010)

Skupaj: 23,31 €

5.1.3 Amortizacija

Kamera

Nabavna cena kamere: 1.500,00 €

Za delo sem jo potreboval 14 dni. Amortizacija je 50 %, zato sem 50 % vrednosti delil z 12, da sem dobil mesečno amortizacijo, ki sem jo še delil z 2.

Amortizacija: 31,25 €

Stacionarni računalnik

Nabavna cena računalnika: 2.000,00 €

Za delo sem ga potreboval 1 mesec. Amortizacija je 50 %, zato sem 50 % kupne cene delil z 12, da sem dobil mesečno amortizacijo.

Amortizacija: 83,33 €

Prenosni računalnik

Nabavna cena prenosnika: 700,00 €

Za delo sem ga potreboval 1 teden. Amortizacija je 50 %, zato sem 50 % kupne cene delil z 12, nato pa s 4, da sem dobil tedensko amortizacijo.

Amortizacija: 7,29 €

Zunanji trdi disk

Nabavna cena zunanjega diska: 90 €

Za delo sem ga potreboval 1 teden. Amortizacija je 50 %, zato sem 50 % kupne cene delil z 12 in nato še s 4, da sem dobil tedensko amortizacijo.

Amortizacija: 0,93 €

5.2 Končni obračun

Stroške dela sem združil, ker sem jim dodelil isto urno postavko, 8 €. Kot je vidno, stroški dela predstavljajo daleč najvišjo postavko. Po kalkulaciji naj bi dobiček znašal 10 %.

	Vrsta stroškov produkcije	enota mere	količina	cena v EUR	SKUPAJ
1.	Stroški dela - snemanje, montaža	ura	62	8,00	496,00
2.	Materialni stroški - kilometrina	km	63	0,37	23,31
3.	Amortizacija – kamera	teden	2	15,62	31,24
4.	Amortizacija – računalnik	mesec	1	83,33	83,33
5.	Amortizacija – prenosnik	teden	1	7,29	7,29
6.	Amortizacija – zunanji trdi disk	teden	1	0,93	0,93
A	Stroški produkcije				650,54
B	Dobiček	%	10		65,05
C	Neto skupaj				715,59
D	DDV	%	20		143,12
E	Bruto skupaj				858,71

Tabela 2: Kalkulacija
Vir: Lasten

6. DISTRIBUCIJA DOKUMENTARNEGA FILMA

Film Kamnica je kulturne oz. zgodovinske narave, takšne filme predvajajo predvsem javne televizijske postaje in kulturne ter državne ustanove, zato sem se sam osredotočil na te distributerje. Seveda se ne bi omejeval samo na prej omenjene, poizkusil bi tudi z regionalnimi in lokalnimi televizijskimi postajami ali pa s prodajo DVD-jev. Slednji zahteva dodatne stroške, zato bi ga pustil za na konec (<http://www.videouniversity.com/articles/selling-your-great-documentary>, 20.09.2010). Prav tako bi svoj film ponudil tudi raznim ustanovam, ki so povezane s temo dokumentarca, kot so šole ali mariborska župnija, ki ima kamniško cerkev v lasti. Ker je tema dokumentarca neznana v tujini, bi se osredotočil samo na distribucijo v Sloveniji. Film bi prijavil tudi na 11. TOTI mednarodni video festival nekomercialnega filma v Mariboru, tudi če nagrade ne bi dobil, bi prejel zastojnjo promocijo.

6.1 TV postaje

Televizijske postaje so primarni distributerji dokumentarnih filmov. Ker film Kamnica govori o vasi, katero poznajo kvečjemu na Štajerskem, bi se osredotočil na regionalne TV postaje v Mariboru in okolici (http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_televizijskih_postaj_v_Sloveniji, 24.09.2010).

RTV Slovenija

Radiotelevizija Slovenija je glavna radiotelevizijska postaja v Sloveniji. Na njihovih treh televizijskih programih je možno zaslediti veliko kulturnih vsebin, zato jim dokumentarni filmi niso tuji (http://sl.wikipedia.org/wiki/RTV_Slovenija, 24.09.2010).

Tele M

Tele M pripada RTV Slovenija in se nahaja v Mariboru. Ima regionalni program, zato je velika možnost, da bi potrebovali dokumentarni film o Kamnici.

RTS

Še ena mariborska komercialna televizijska postaja z regionalnim programom.

6.2 Kulturne ustanove

Ker ima film kulturno vrednost, in ker je poučen, bi ga ponudil tudi kulturnim ustanovam.

Mariborska knjižnica

Mariborska knjižnica ima veliko enot po celem mestu, ena se nahaja tudi v Kamnici. Tam imajo veliko literature o kraju, ne bi jim škodil še kakšen film.

Univerzitetna knjižnica Maribor

Je ena največjih knjižnic v Mariboru. Gradivo, ki se tukaj nahaja, je večinoma strokovno, vendar sem že zasledil tudi dokumentarne filme. Ker sem v tej knjižnici našel tudi knjigo o Kamnici, bi ponudil film tudi njim.

6.3 *Turistična društva*

Ker v filmu najdemo tudi turistični pogled na kraj, je idealen za predstavitev Kamnice bodočim turistom.

Turistično društvo Kamnica

Spada pod občino Maribor, nahaja pa se v Kamnici. Prepričan sem, da bi predstavitveni film o vasi potrebovali.

6.4 *Državne ustanove*

Državne ustanove, kot so šole, imajo svoje knjižnice, prav tako potrebujejo filme za poučne namene.

Osnovna šola Kamnica

Nahaja se v Kamnici, zato je velika možnost, da bi šola ta film potrebovala.

Osnovna šola Bojana Iliča

Nahaja se pri mestnem parku v Mariboru in je nekako povezana s krajem, saj se veliko športnih dni in ekskurzij dogaja prav v Kamnici.

Osnovna šola Prežihov Voranc

Še ena šola ki se nahaja blizu Kamnice in katero so zaradi rekreacijskih možnosti v Kamnici njihovi učenci najbrž že obiskali.

6.5 *Cerkvene ustanove*

Ker so bili v kamniški župniji navdušeni nad tem, da snemava v cerkvi, bi film poskušal ponuditi tudi cerkvenim enotam v Mariboru.

Teološka knjižnica Maribor

Spada pod mariborsko škofijo. Ker je kamniška cerkev znana po vsej Sloveniji po svoji bogati opremljenosti, in ker film predstavlja tudi neki zgodovinski odsev Kamnice, povezan s Cerkvijo, bi film ponudil tudi njim (<http://www.mariborska-metropolija.si/ustanove/knjiznica.php>, 24.09.2010).

6.6 *DVD distributerji*

Kot zadnjo možnost bi najel distributerja, ki bi poskrbel za film. Poskušal bi se izogniti dodatnim stroškom. Dodatne stroške predstavlja predvsem pakiranje, dodatno delo pri ustvarjanju ovojnice, DVD menijev in oglaševanju. Na srečo distributerji poskrbijo tudi za to, vendar so ti stroški vključeni v njihov delež, ki ga dobijo od prodaje. Danes obstajajo že distributerji, ki se ukvarjajo s t.i. DVD-on-demand distribucijo. Ti izdelujejo DVD-je samo po naročilu, običajno prek spleta; kadar stranka zaprosi za kopijo, jo ti ustvarijo in pošljejo na dom (http://en.wikipedia.org/wiki/Film_distributor, 24.09.2010).

7. ZAKLJUČEK

Ustvarjanje dokumentarnih filmov je naporno delo, sploh če ga ustvarja majhna ekipa ljudi, kar se pogosto zgodi pri dokumentarcih. Motivacijo za delo in predvsem za pisanje scenarija sem črpal od veselja do znanja o vasi in njeni preteklosti. Produkcija je potekala dobrih 14 dni, ob tem sem se veliko naučil. Naredil sem tudi nekaj napak in naletel sem na nekatere ovire, ki jih nisem mogel premagati. Najbolj film trpi malo intervjujev, tisti eden, ki ga imam, pa je predolg, gledalec se začne ob njem dolgočasiti. Oseba, s katero pa bi bil dokumentarec popoln, žal ni hotela sodelovati. Tehnično je film dobro narejen. Za neizkušnost pri snemanju sem moral kasneje poplačati pri montaži, ki pa se je na srečo ob koncu dobro izkazala. Izračunal sem tudi vrednost filma, ki znaša 858,71 €, za njegovo distribucijo bi se moral kar potruditi, saj je trg dokumentarcem manj naklonjen kot igranim filmom.

8. LITERATURA IN VIRI

8.1 *Literatura*

1. Bedrač, I., Veber Rasiewicz, B.: *Organizacija in vodenje medijske produkcije*, elektronska knjiga, Ljubljana, Zavod IRC, 2009.
2. Chandler, G.: *Cut by cut: editing your film or video*, Studio City, Michael Wiese Productions, California, 2004.
3. Edgar-Hunt, R., Marland, J., Richards, J.: *Screenwriting*, AVA, Lausanne, 2009.
4. Foddy, W.: *Constructing questions for interviews and questionnaires : theory and practice in social research*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.
5. Irving K., D., Rea W., P.: *Producing and directing the short film and video*, Elsevier, Focal Press, Amsterdam, 2006.
6. Žižek, F.: *Kako narediti televizijsko oddajo: osnove televizijske izvedbe*, RTV Slovenija, Izobraževalni center RTV : Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Oddelek za filmsko in televizijsko režijo, Ljubljana, 2003.

8.2 *Internetni viri*

1. <http://www.amstar.si/uporabni-podatki-povezave/kilometrini-dnevnice.html>, dne 24.09.2010.
2. <http://www.mariborska-metropolija.si/ustanove/knjiznica.php>, dne 24.09.2010.
3. <http://www.videouniversity.com/articles/selling-your-great-documentary>, dne 20.09.2010.
4. http://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_televizijskih_postaj_v_Sloveniji, dne 24.09.2010.
5. http://sl.wikipedia.org/wiki/RTV_Slovenija, dne 24.09.2010.
6. http://en.wikipedia.org/wiki/Documentary_film, dne 05.09.2010.
7. http://en.wikipedia.org/wiki/Documentary_mode, dne 05.09.2010.
8. http://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Flaherty, dne 05.09.2010.

9. http://en.wikipedia.org/wiki/John_Grierson, dne 05.09.2010.
10. http://en.wikipedia.org/wiki/Dziga_Vertov, dne 05.09.2010.
11. http://en.wikipedia.org/wiki/Leni_Riefenstahl, dne 05.09.2010.
12. http://en.wikipedia.org/wiki/Film_distributor, dne 24.09.2010.